

Kanepi Teataja

Vallavalitsuse ja vallavolikogu ajaleht

NOVEMBER 2011 • Nr 6 (73) • Hind 0.13 Ä

Kanepi vald 20

FOTOD: URMAS KIVIRAND

Kanepi valla 20. aastapäeva tähistamine sai alguse juubeliturniiriga korvpallis. Võistlus toimus Kanepi gümnaasiumis 25. novembril. Tervitussõnad olid vallavanem Aivar Lutsult ja gümnaasiumi direktor Merike Kastelt. Võistlusele elasid kaasa valla spordiveteran Enn Viin, endised ja praegused õpetajad ja õpilased. Alustuseks mängisid vastamisi põhikooli ja gümnaasiumi võistkonnad. Gümnaasiumi võistkonnal tuli mängida nii nooremate kui ka vanemate vilistlastega. Lõpumäng oli nooremate ja vanemate vilistlaste vahel, millest võidu võttis vanemate vilistlaste võistkond koosseisus Helari Haabma, Janis Kukk, Indrek Ilm, Anari Miil, Allan Gescheimer. II koha sai noorem vilistlaste esindus, kes oli koosseisus: Rain Piisko, Steven Hallap, Aigar Raudnagel, Martin Adamson, Kris Adamson, Marger Ratasseppe ja Janno Saar. III koht - gümnaasiumi võistkond: Janar Tamm, Tarmo Teder, Meelis Hõim, Gerald Kivirand ja Henri Sikk. Kohtunik: kehalise kasvatusõpetaja Margus Nemvalts

Tervitused Kanepi valla taasmoodustamise 20. aastapäevaks

Austatud Kanepi valla rahvas ja vallavalitsus eesotsas **Aivar Lutsuga** ja vallavolikogu eesotsas **Vahur Tohviriga!** Teid tervitavad vallaõiguste taastamise 20. aastapäeval, soovivad suurt edu ja õitsengut Kanepi vallale oma rahva heaks tehtavas töös ning

tänavad hea koostöö eest ning nende esivanemate kalmude ning perekonnakalmistute hea korrashoidmise eest:

Gerd von Ungern-Sternberg Dietramszellist, **Almut ja Joachim von Ungern-Sternberg** Freiburgi Saksa-

Rothide perekonnakalmeid ja **Heidrun Heinrich** Saksamaalt,

Karin von Roth ja **Britt-Marie Harve, Ulf, Björn ja Gustav von Roth** peredega Rootsist.

Tervitused vallaõiguste

taastamise 20. aastapäeval saadab **Aksel Mark** koos tütarde **Tiina Mark-Berlundi** ja **Mai Mark-Beijeriga** Rootsist.

Parimad õnnesoovid valla aastapäevaks **Milvi ja Endel Hirvlaanelt.**

Vallavanema veerg

Hea vallarahvas!

Eesti Vabariigi taasiseseisvumise järel 1991. aasta 20. augustil algas kogu elu ümberkorraldamine. 1939. a. moodustatud Kanepi valla õigused taastati 1991. aasta 19. detsembril. Seega on vallal kaks sünnipäeva.

Seekordne ajaleht ilmub vallaõiguste taastamise 20. aastapäeva eel, seepärast on lehes ka tagasivaateid eelnenule.

Valla juhtorganeid – volikogusid on selle aja jooksul valitud kuus korda, neist viimasena 2009. aasta oktoobrikuus valitud volikogu töötab 13-liikmelisena 2013. aastani.

Kui vaadata volikogude koosseise läbi 20 aasta, siis enamuse liikmeid on volikogus olnud rohkem kui ühe perioodi. 1993. aastast on volikogusse valitud Vahur Tohver ja Arno Kakk. Küllap see on andnud võimaluse järjepidevalt otsuseid ellu viia ja iga volikogu koosseis on jätkanud eelneva valimisperioodi tegevussuundades. Vallavalitsuses on kogu selle aja töötanud Olev Pärna, Aare Plato, Oie Pöder, Elsa Sikk ja Heli Kakk. Volikogu ja vallavalitsuse koostöös on ellu viidud suured projektid: Kanepi-Otepää maantee-ehituse käigus peatänava vee- ja kanalisatsioonitrasside rahastamine ja asfaltkatte alla panemine, pansionaadi ehitamine, jäätmejaam, seltsimaja renoveerimine.

Meie vallas elab 2700 inimest. Iga vallaelaniku, noore või vana, eduka või elule alla jäänud huvides peab vallavalitsus tegutsema. See ei tähenda alati kokkupuudet ametnike ja elanike vahel. Sageli töötame tuleviku nimel ja selleks, et probleeme ei tekiks. Hiljuti keegi ütles, et ta pole mitu aastat oma jalga vallamajja tõstnud, milleks te seal olete. Kuid see, et lapsel oleks lasteaiakoht ja hea kool, kus

tasuta lõunasöök, kraanist tuleks puhvas vesi, oleks kanalisatsioon, korras teed, valgustatud alevik, vaba aja veetmise võimalused noortekeskuses, seltsimajad, raamatukogud, perearstikeskus, apteek, eakate pansionaat, spordiplatsid, talvel liuväli, suusarajad ja veel palju olulisi asju olemas, seda peetakse loomulikuks. Kõige selle nimel me töötamegi ja on väga hea, kui kõik toimib nii, et eriti polegi vallamajja asja.

Teine osa on see, mida iga vallakodanik ise saab ära teha. Iga korras maja- või koduümbrus annab näo kogu valla ilmele. Lisaks valla poolt korraldatud ettevõtmistele on meil kujunenud traditsioonilised külaseltside poolt organiseeritud ettevõtmised, mis kujundavad kodukoha mainet ja ühtehoidmist. Väiksemas kogukonnas tuntakse üksteist ja suheldes ei saa tekkida üksinduse tunnet. Siinkohal tahan eriti tänada eakaid, kelle aktiivne eluhoiak on eeskujuks noorematele.

Noortele tahan soovida, et kasutage kõiki võimalusi, mida praegu teile pakutakse enda arendamiseks. Selleks on koolis kui noortekeskuses palju huviringe, ka Põlgaste noortel on ootud oma noortekeskus.

Loodan, et äsja valitud 13-liikmeline noortevolikogu pakub uusi ideid ka valla arenguks. Täna kõiki tehtu eest ja soovin koostööd edaspidiseks. Olete kõik oodatud oma valla 20. aastapäeva tähistamisele 17. detsembril Gümnaasiumi saalis.

AIVAR LUTS

Kanepi valla aukodanik Vahur Tohver

Vahur Tohver on vallas tuntud inimene, kes on oma kauaaegse tegevusega toonud tuntuks vallale, paljud otsused volikogu esimehena on parandanud kogu vallarahva elu.

Vahur Tohver tuli Kanepisse 49 aastat tagasi tööle matemaatika ja füüsika õpetajaks. Koolis töötas ta 42 aastat õpetajana, 30 aastat õppealajuhatajana ja aastatel 1996-2006 oli gümnaasiumi direktor.

Õpetajana on Vahur olnud legendaarne, keda vilistlased meenutavad tänutundes, sest raske aine – matemaatika sai selgeks ja see andis paljudele võimaluse edukalt jätkata õpinguid kõrgkoolis, sageli

väga konkursitihedatel erialadel. Vahuri ainetunnid olid väga töötihead ja huvitavad. Matemaatika riigieksamite sooritajatele tegi ta lisatunde. Tema töö kandis hästi vilja, sest tema õpilaste tulemused on läbi aastate olnud maa-konna parimate seas.

Kooli direktorina tegutses ta koolikeskkonna parendamise nimel. Tema juhtimise ajal sai Kanepi Gümnaasium korrekse väljanägemise: remonditi tualetid, kooli köök ja söökla, koolimaja koridoride põrandad, vahetati välja valgustus, koolimaja sai uue katuse ja välissoojustus muutis kauniks koolimaja välisilme.

Gümnaasium osales aktiivselt üle-eestilistes projektides: Omanäoline Kool –2, Eesti kooli kvaliteedikool ja Briti Nõukogu projektis „Kvaliteet hariduses“. Kõikide projektide eesmärk oli õpetamise kvaliteedi tõstmine Kanepi Gümnaasiumis.

Õpilaste ja lastevanemate seas omab Vahur Tohver suurt autoriteeti: teda hinnatakse kõrgelt õpetajana ja hea kooli-

juhina. Tänu sellele on ta valitud aastast 1993 Kanepi vallavolikogu liikmeks ja 1996. aastast Kanepi vallavolikogu esimeheks. Oma ratsionaalse mõtlemise ja matemaatiliste arvutustega on ta seisnud hea valla majandusliku arengu eest, et planeeritavad kulutused oleksid majanduslikult põhjendatud. Vahur Tohver on oma seisukohti pidevalt põhjendanud ajalehes, koosolekutel, kohtumistel. Ta on alati valmis oma kogemusi jagama, jätkuvalt nõu andma ka koolile ja direktorile.

Vahur Tohver väärib Kanepi aukodaniku nimetust, kuna oma pikaajalise tegevusega on ta kaasa aidanud kogu Kanepi valla, sealhulgas Kanepi Gümnaasiumi arengule ja positiivse maine kujunemisele.

Õnnitleme Vahur Tohvrit esimest korda väljaantava valla aukodaniku tiitli puhul!

Kanepi Gümnaasiumi koolipere nimel direktor MERIKE KASTE

Õnnitleme!

Ülo Leib 80

Kanepi valla moodustamise 20. aastapäeva puhul kuuluvad õnnesoovid esimesele vallavanemale Ülo Leivale, kes novembrikuus tähistab oma 80. sünnipäeva.

Valla 15. aastapäeval jutustab Ülo Leib, kuidas 1991. aastal valla arengukava kaitsmisel Kadriorus temalt küsiti, kui palju siis Kanepis talusid tuleb? Vastuseks öeldud „vaheset paarikümne ringis“, on osutunud prohvetlikult tõseks.

1991. aasta 19. detsembrist Arnold Rüttili allkirjaga dokumendi alusel sai külanõukogu esimehest Ülo Leivast taasiseseisvunud Eestis üks esimesi vallavanemaid. Vallavolikogude valimistel 1993., 1996. ja 1999. aastatel kuulus Ülo Leib jätkuvalt volikogusse. 1993. aasta valimiste järel andis ta ametiülesanded mulle edasi. Tänaase päevani hoiab Ülo end kursis vallas toimuvaga, astub vallamajast läbi ja avaldab julgelt oma seisukohti. Ülol on mureks, et vallaelanike arv pidevalt väheneb, sest sünnib vähe lapsi.

Kui tervis lubab, siis osaleb ta eakate üritustel, kultuurielu on tema peres igapäevane kõneaine, sest abikaasa Helju lööb jätkuvalt kaasa tantsumemmede juhendamisel.

Edu, tervist ja erksat vaimu!

AIVAR LUTS, vallavanem

Ketikoerte müsteerium

Eestimaal ringi sõites näen päris palju ketikoeri. Ja see on üks loomapidamise viis, millest ma kohe kuidagi aru ei saa.

Koerapidamiseks on kahtlemata palju erinevaid põhjusi. Koer võib olla toeks ja abiks, kasvõi laste lugema õpetamisel, selgub ka ajakirja Lemmik oktoobrikuu numbrist, kus räägitakse teraapiakoertest. Koer võib olla näituste uhkus, rändamise ja sportimise kaaslane või lihtsalt kodune lemmik, kelle pärast on alati põhjust koju tötata. Koer võib olla ustav valvur, ehkki seda rolli eelistab tubli loom täita koos oma inimesega – koos on vahva valvata nii kodu kui mõnd muud objekti, mille valvamise eest näiteks palka makstakse.

Aga mis mõte on ketikoeral? Rõõmu temast ju pole, haugub ja ulub kurja ilma käes oma üksindust kuu ning juhuslike mõdujate peale. Kui pererahvast larm segama hakkab, pannakse ketikoer majast kaugemale – veel külmem, märjem ja üksildasem koht muudab ta aga veelgi kurvemaks ja kurjemaks.

Maja turvalisuse seisukohalt pole ketikoerast kasu – kui pikk kett ka poleks, saab majale (uksele, aknale) läheneda kusagilt mujalt, kuhu raevukalt ketti raputav loom ligi ei pääse. Eriti siis, kui ta majast üha kaugemale paigutatakse.

Kokkuvõttes võib öelda, et ketikoerast pole ei rõõmu ega turvalisust, kaugeltki mitte rõõmus ega turvaline pole ka sellise looma enda elu.

ANNE-MARI ALVER,
ajakirja Lemmik peatoimetaja

***

Omalt poolt loodan väga, et see artikkel paneb mõtlema ka Kanepi valla inimesi. Võru Kodutute Loomade Varjupaik sellest aastast koeri ketispidamiseks ei loovuta. Ehk on seegi märk mõtteviisi muutumisest. Kanepi Gümnaasiumi raamatukogus saab 21. detsembrini annetada Võru varjupaiga loomade heaks.

LILIAN LEIB, Kanepi Gümnaasiumi õpetaja,
Eesti Loomakaitse Seltsi liige

Lumetõrjetööst Kanepi vallas

Teine järjestikune lumerohke talv paneb liiklejaid tavapärasest rohkem muretsema oma igapäevaste liikumisvajaduste võimaluste üle. Alljärgnev artikkel annab ülevaate meie vallas tehtavatest lumetõrjetööst kättesaadavalt.

Talihoolde tellijaks on Kanepi Vallavalitsus. Lumetõrjetöödeks on vald jaotatud kaheksaks piirkonnaks:

I piirkond: Karste, Kaagvere küla Kanepi- Otepää teest vasakut kätt ja Kooraste, Rebaste küla tervikuna. Tõid teostab Liivaasaare talu. Kontaktisik Rain Rekker, tel 513 4349.

II piirkond: Karste, Kaagvere küla Kanepi- Otepää teest paremat kätt ja Kanepi alevik, Hino küla tervikuna ning Jõgehara küla osaliselt. Tõid teostab OÜ Saaretu. Kontaktisik Kalmer Lina, tel 514 0335.

III piirkond: Jõksi, Heisri, Piigandi küla tervikuna ja Kaagna küla osaliselt. Tõid teostab Eino Hani Tammiku talu. Kontaktisik Margus Hani, tel 5615 0256.

IV piirkond: Lauri, Hurmi, Varbuse küla tervikuna ja Kaagna küla osaliselt. Tõid teostab Kaska Luiga talu. Kontaktisik Avo Kruusla, tel 504 2539.

V piirkond: Põlgaste, Sõreste küla tervikuna. Tõid teostab Põlgaste Masinakasutajate Ühistu. Kontaktisik Meinhard Aljes, tel 522 6153.

VI piirkond: Soodoma, Magari küla tervikuna ja Erastvere, Koigera küla osaliselt. Tõid teostab OÜ Järelvanker. Kontaktisik Mart Vestrik, tel 5344 1779.

VII piirkond: Näräpää, Peetrimõisa küla tervikuna ja Koigera küla osaliselt. Tõid teostab Mõrgi Garaaz OÜ. Kontaktisik Jaan Teesalu, tel 5334 5385.

VIII piirkond: Kanepi aleviku kõnniteid ja platse hooldab AS Põlva Teed. Kontaktisik Rein Tamm, tel 521 0391.

Töövõtjad on kohustatud teostama lumetõrjet selleks vastava korralduse saamisest tellijalt või kui langenud lumekihi paksus teedel ületab 15 cm. Sakhamise järgselt ei tohi koheva lumekihi paksus teel ületada 4 cm. Teede hooldajate eesmärk on anda endast parim. Lumetõrjetöödega soovatakse alati kiiresti toime tulla, et lumetakistused teedel võimalikult vähe liiklemist häiriks. Valla territooriumil teostab vastavalt vajadusele talihooldust 9-14 erinevat lumetõrjet. Selleks et 36 tunni jooksul lumetõrje ära teha, piisab sellest masinapargist. Teehooldemasinad ei jõua korraga kõikidesse kohtadesse, kui sadanud on palju lund ega hoida teid pidevalt puhtana kestva lumesaju ja tuisu korral. Sellistel juhtudel palume arvestada ja varuda aega ühest punktist teise jõudmiseks. Üldjuhul toimub lumetõrje peale lumesaju ja tuisu lõppu. Inimesed, kes soovivad erijuhtudel erandkorras välja- või juurdepääsuteed lahti lükata oma elamule, peab ise kokku leppima piirkonnas tõid teostava ettevõtjaga. Eritellimised maksab inimene ise. Töövõtulepingu kohaselt Kanepi vallavalitsus ei vahenda firmade tellimusi töövõtjale.

Enamasti tehakse hooldustööd pimedal ajal, kui tuul ja sadu vaibuvad. Tahtmatult võib siis lume lükkajal mõni teots märkamata jääda. Samuti esineb juhtusid, kus enamike teede sõidetavus on normaalne, aga üksik koht teel on täis tuisanud. Sellistel juhtudel helistage palun oma piirkonna lumetõrje tegijale. Kanepi valla lumetõrjet tegevad ettevõtjad paluvad tähistada kinnistutel olevad teed, truubid, ülesõidukohad ja erilist tähelepanu vajavad postid, kivid, lillepeenrad jms, mis kattuvad lumega. Vajalik on vaadata üle ja ära lõigata teedele langev võsa, mis takistab teehooldusmasinate liikumist (tee laius mitte vähem kui 4 m). **Tähelepanu! Vabaks liiklemiseks suletud erateedel lumetõrjet ei teostata.**

Talv ja sellega kaasnev lumi ning libedus ei ole meie laiuskraadil mingi loodusõnnetus. On soovitatav, et iga liikleja arvestaks talvisel ajal kiiresti muutuda võivate liiklusoludega ning kohandaks oma liikumisvajadusi vastavalt nendele. Enne teele asumist tasuks alati tunda huvi sõiduolude kohta kuulates raadiouudiseid ja ilmateateid.

Ilusat talve ja normaalseid liiklemistingimusi kõigile!

AARE PLATO,
valla maanõunik

Ole nähtav!

Halva nähtavuse korral või pimedal ajal liigeldes peab jalakäija kandma helkurit või kasutama valgusallikat

Kui senikehtinud nõue kohustas helkurit kandma vaid kõnniteeta ja valgustatamata teel liikudes, siis uus liiklusseadus näeb ette pimedal ajal liigeldes üldist helkuri kandmise kohustust. Seega, **helkurit tuleb pimedal ajal kanda ka asulas.**

Jalakäijahelkur on Euroopa Liidu direktiivi kohaselt isikukaitsevahend, mille turvalisusnõuded on kehtestatud vastava standardiga. Nõuetekohasel helkuril või selle pakendil peab olema tähistus CE EN13356 (LS § 11 lg 4). Korralik helkur on hästi märgatav lähitulede valgusvihus vähemalt 150 m ja kaugtulede valgusvihus vähemalt 300m kauguselt.

Kuigi jalakäija näeb tuledega autot juba kaugelt, eristab autojuht ilma helkurita jalakäijat lähitulede valgusvihus alles 30-40 m kauguselt. Pimedas sõites häirivad juhti veel vastusõitvate autode tuled, kriimustused ja mustus esiklaasil või vihm ja udu. Halb ilm võib peaaegu poole võrra vähendada seda teepikkust, millel autojuht helkurita jalakäijat märkab. Halvemal juhul on see vaid 15-20 meetrit, mis ei ole piisav, et juht suudaks pidurdades jalakäijale otsasõitu vältida. Kiirusel 90 km/h on auto peatumisteed 70 meetrit teekattel liigikaudu 10 meetrit. Märjal või lumisel teekattel on peatumisteed märgatavalt pikem. Korralik helkur on auto lähitulede valguses nähtav juba 130-150 meetri kauguselt. Autojuhile jääb siis piisavalt aega, et reageerida ja mööduda helkurit kandvast jalakäijast ohutult. **Kuidas helkur kinnitada?**

Helkureid on riistele piisavalt ja ajutiselt kinnitavaid. Helkur tuleb riistele kinnitada nii, et see oleks nähtav võimalikult mitmest suunast. Kuna maanteel peab kõndima vasakpoolsel teepool, siis tuleb rippuv helkur paela ja haaknõelaga kinnitada enda riiete paremale, sõiduteepoolsele küljele. Helkur peab jääma rippuma umbes põlve kõrgusele – samal kõrgusel asetsevad ka sõidukite tuled. Oluline on jälgida, et helkur jope või mantli ääre alt välja paistaks. Pimedas liikudes suurendab jalakäija ja jalgratturi märgatavust ka hele riistus.

Helkuri toime põhineb tema ehitusel: helkur peegeldab temas olevatele peegelpindadele langenud valguskiire tagasi valgusallika suunas. Kui helkuri pind on kraabitud või kulunud, tuleks helkur uue vastu vahetada, kuna tema valgustpeegeldav toime on märgatavalt väiksem.

Enda nähtavaks tegemine on vajalik ka jalgratturil. Põhivarustusena peavad igal jalgrattal olema kollased või valged helkurid vähemalt ühe ratta mõlemal küljel (nt kodarahelkurid) ning ees valge ja taga punane helkur. Lisaks peab pimedas sõites rattal põlema ees valge ja taga punane tuli. Jalgratturil nagu ka pimedas autost väljunud juhil on enda nähtavaks tegemiseks soovitatav kasutada helkurmaterjaliga varustatud ohutusriietust. Autojuhil nõutav ohustusvest peab vastama standardi CE EN471 2-klassi ohutusriietuse nõuetele.

Rahva ja eluruumide loendus

31. detsembril 2011 algab Eesti 11. rahva ja eluruumide loendus

E-loendus

Esimest korda on võimalik end ka ise interneti teel loendada. Rahvaloendus algabki 31. detsembril e-loendusega. Interneti teel osalemiseks peab olema võimalus kasutada arvutit ja interneti ning veebilehel asuvasse ankeeti sisselogimine toimub ID-kaardi või internetipanga kaudu. Koht ei ole seejuures oluline: olgu see siis enda või oma lähedaste kodu, töökoht või raamatukogu.

E-loenduse keskkonnas on olemas kõik vajalikud juhendid ja abi saab küsida ka Statistikaameti infotelefonil 625 9100 või e-posti teel aadressil klienditugi@stat.ee. Infotelefon vastab kõigil näda-

lapäevadel kell 8-22, küsitlusloenduse ajal veebruaris ja märtsis esmaspäevast reedeni kell 8-18.

Tuleb ka rahvaloendaja

Kes e-loendusel osaleda ei soovi, võib oodata rahvaloendaja küsitlust – nemad hakkavad inimesi külastama alates 16. veebruarist 2012 ja teevad seda kuni märtsi lõpuni. Kui kedagi pole kodus või pole vastamiseks parim aeg, jätab loendaja postkasti teatise oma kontaktandmetega. Siis tuleb loendajale helistada ja leppida kohtumiseks sobiv aeg.

Loendaja tunneb ära statistikaameti poolt väljastatud pildiva töötoendi, sinise kohvri ja loenduse kirjadega salli järgi.

NB! Võru keele oskus rahvaloendusel kirja!

Esimest korda on rahvaloendusel võimalik kirja panna ka võru keele oskus. Rahvaloendusel puudutab võru keele oskust kaks küsimust, mida küsitakse iga vähemalt 3-aastase isiku kohta, kelle emakeel on eesti keel:

A19A	Kas Te oskate / ta oskab mõnda kohalikku keelekuju, murret või murrakut?
1 Jah	2 Ei FI A20
A19B	Palun nimetage see kohalik keelekuju, murre või murrak, mida Te oskate / ta oskab (kõige paremini).
1 Kihnu	4 Setu
2 Mulgi	5 Võru
3 Saare	6 Kodavere
	7 Hiiumaa
	8 Muu (MÄRKIGE).....

Ärge laske ennast segadusse ajada keerulisest küsimusest. See küsimuses nimetatud „keelekuju, murre või murrak“ on ikka seesama võru keel, mida me siin vanal Võrumaal igapäevaselt kõneleme. Asi on lihtsalt selles, et Eesti riigiametnikud ei ole senini nõus meie keelt „keeleks“ nimetama. Ärge kartke seda, et äkki ma ei kõnele „õiget“ võru keelt. Võru keel varieerub piirkonniti, Harglas kõneldakse veidi teistmoodi kui Põlvas või Rāpinas. See keel, mida kõnelevad teie isa-ema, vanaisa-vanaema ning naabrimees-naabrinaine, ongi õige võru keel. Ärge kartke ka seda, et kas ma oskan võru keelt piisavalt hästi. Küsimuse A19A selgituseks on öeldud: „Kohaliku keelekuju või murde oskajaks loetakse isik, kes saab sellest keelest aru ja suudab ka end väljendada“. Otsuse, kas ma oskan võru keelt piisavalt, teete teie ise, rahvaloendaja teie keeleoskust kontrollima ei hakka.

Head võrukessed, kes te elate vanal Võrumaal või ka mujal Eestis. Pange julgelt oma keeleoskus rahvaloendusel kirja. Kasutame ära selle ajaloolise võimaluse, mis meile on antud. Et saaksime ükskord teada, kuipalju siis on neid inimesi, kes kannavad meie omapärast kultuuri ja kõnelevad võru keelt.

VÕRU INSTITUUT, info tel 782 8750

Korraldatud jäätmevedu alates 2012

31. detsembril lõpeb AS Ragn-Sells ainuõigus segaolmejäätmete vedamiseks Kanepi valla territooriumilt ja seoses sellega kaotavad kehtivuse ka kõik senised lepingud jäätmevedajaga. Nagu ka kolm aastat tagasi otsustasid viis naabrit – Kanepi, Kõlleste, Laheda, Valgjärve ja Vaste-Kuuste vald korraldada jäätmeveo järgnevatel aastatel taas ühiselt. **Avaliku konkursi võitis seekord AS Veolia Keskkonnateenused, kellele on antud järgneva perioodiks ainuõigus jäätmeveoks viies naabervallas. Konkursi tulemusena muutuvad alates 1. jaanuarist ka jäätmeveo hinnad:**

KONTEINERI MAHT	TÜHJENDAMISE HIND (€)
80	0.20
140	0.40
240	0.95
370	2.20
600	5.95
800	6.95
1500	18.00
2500	40.00
4500	50.00

Nagu hinnakirjast näha, on paljudel põhjust nii rõõmutsuda või siis järjekordse hinnatõusu pärast pahandada – kui väikseimate konteinerite tühjendushinnad langesid ligi paarkümmend korda, siis mahukamate konteinerite omanikele on hinnatõus mitmekordne. Hea uudisena on võimalik väiksemaid prügi-koguseid üle anda jäätme-

vedajalt ostetud prügiikutiga. Jäätmekonteinerite standardite, paiknemise ja juurdepääsetavuse kohta on reeglid endised, samuti ei kuulu segaolmejäätmete hulka endiselt ohtlikud, aia- ja haljastusjäätmed ning ehitus- ja lammutusjäätmed.

Tihasustusaladel on konteinerite tühjendussagedus maksimaalselt 28 päeva, hajasustuses 84 päeva. Kokku leppel vedajaga võib konteinerid tühjendada ka sagedamini.

Lähipäevil annab vallavalitsus jäätmevedajale üle jäätmevaldajate nimekirja. Nimekirja on kantud hoonestatud kinnistud ja nende omanikud ning omanike aadressid. Veolia Keskkonnateenused saadab nimekirja alusel jäät-

Kogu info rahva ja eluruumide loenduse kohta on leitav aadressil: www.REL2011.ee ning detsembrikuu jooksul jõuavad postkastidesse ka loendust tutvustavad vol-dikud.

Tähtajad

31. detsember 2011: kõik rahvaloenduse andmed kogutakse 31. detsembri seisuga. **E-loendus:** 31. detsember 2011-31. jaanuar 2012. **Küsitlusloendus:** 16. veebruar - 31. märts 2012.

Rahvaloendaja näitab alati töötoendi, kannab salli ja sinist kohvrit. Teie palganumbrit ei küsi ja enne 16. veebruari Teid loendama ei tule. Tulemusi avaldatakse alates 2012. aasta maist. Rahvaloendusel osalemine on kohustuslik.

mevaldajatele lepingud, mis on võimalik vedajale allkirjastatult tagastada kas posti teel või detsembris toimuvatel infopäevadel. Lepingu sõlmimine ei ole jäätmeseaduse kohaselt kohustuslik, kuid sõlmimata jätmise ei vabasta jäätmeveokohustusest ja võib kaasa tuua hilisemaid arusaamatusi.

Senise kogemuse kohaselt ei ole nimekirjad täiuslikud ja täpsed, mistõttu palume vallavalitsust teavitada, kui Teile kuuluv kinnistu on sattunud nimekirja ekslikult – kui seal asuvad hooned on kasutuseta või seal ei ole hooned. Samuti palume teatada, kui Teile hoonestatud kinnistut ei ole nimekirja kantud ja jäätmevedaja ei ole Teile poole lepingu sõlmimiseks pöördunud. Ajutiselt kasutatavate hoonete (nt suvilate) omanikel on võimalik taotleda korraldatud jäätmeveost vabastust perioodiks, mil hoonet ei kasutata.

Info jäätmeveo korralduse kohta tel 797 6317 Olev Pärna või lühinumbri 1919 Veolia Keskkonnateenused.

OLEV PÄRNA,
abivallavanem

AS Mahta Kütus tervitab vallarahvast

AS Mahta Kütus tänab kõiki kliente, kes on meid 18 aasta jooksul usaldanud.

Oleme nende aastate jooksul renoveerinud tanklatehnikat ja -hooneid, muutnud neid kliendisõbralikumaks. Aastal 2010 viisime tanklates läbi kliendiküsitlust, mille eesmärgiks oli parandada klienditeenindust ja kauba-valikul arvestada kliendi soov. Loodame, et oleme täitnud Teie ootusi.

Et kütuseost oleks soodsam, pakume eraisikutest klientidele AS Mahta Kütus

SOODUSKAARTI, millega võidab kütuseliitri kuni 0,019 eurot. Sooduskaart maksab 1,30 eurot.

Lisaks jaemüügile pakume kütust ka hulgimüügi korras. Vajadusel transport meie kütuseautoga, see teenus on alates 2000 liitrist. Lisainfo ja tellimine telefonidel 797 6292, 5553 4006 või 513 8363.

Tanklates on müügil lisaks kütusele erinevad määrde, õlid, autotarvikud, toidu- ja esmatarbekaubad. Pakume ka sooja toitu ja kohvijooke.

Võru kaupluses on müügil

suures valikus lahtisi õlisid, mida on võimalik tellida suuremas koguses kohaletoomisega, tellida müügi juhi kaudu telefonil 505 1345.

Kõik meie tanklad on avatud 24 tundi ööpäevas.

AS MAHTA KÜTUS
info@mahta.ee
www.mahta.ee

Rahulikku algavat advendiaega ning meeldivate kohtumisteni!

Vallavolikogude koosseisud

1993 - 1996

Jaan Lauk, Vahur Tohver, Arno Kakk, Ülo Leib, Aare Plato, Urmas Gerts, Hindrek Holzmann, Lea Urb, Jüri Pallo, Meinhard Aljes, Jaak Kool, Kalev Kongo, Aleksander Sarapuu kuni 1995. a augustini, asendusliikmeks Harald Truija.

1996 - 1999

Harald Truija, Vahur Tohver, Ülo Leib, Meinhard Aljes, Urmas Hallap, Arno Kakk, Jüri Pallo, Vaike Meesak, Kalev Kongo, Aare Plato, Haljand Rääbis, Urmas Gerts, Külli Mündi.

1999 - 2002

Vahur Tohver, Andres Tina, Haljand Rääbis, Vaike Meesak, Harald Truija, Ülo Leib, Arno Kakk, Jüri Pallo, Urmas Hallap, Meinhard Aljes, Kalev Kongo, Tiiu Leppikus, Avo Kruusla.

2002 - 2005

Vahur Tohver, Harald Truija, Meinhard Aljes, Haljand Rääbis, Urmas Hallap, Urmas Kivirand, Asta Puru, Andres Kelner, Mati Kongo, Vaike

Meesak, Jaak Kõiv, Rain Rekker, Arno Kakk

2005 - 2009

Vahur Tohver, Urmas Kivirand, Kalev Kongo, Annika Ladva, Aadu Jõgi, Andres Kelner, Haljand Rääbis, Meinhard Aljes, Mare Oja, Jaak Kõiv, Urmas Hallap, Arno Kakk, Avo Kruusla

2009 - 2013

Mati Kongo, Avo Kruusla, Ainar Pöder, Arno Kakk, Annika Ladva, Urmas Kivirand, Vahur Tohver, Aavo Maat, Andres Kelner, Jaak Kõiv, Janis Kuk, Urmas Hallap, Vaike Meesak

Volikogu esimees
VAHUR TOHVER
Volikogu aseesimees
VAIKE MEESAK

Kanepi Vallavolikogu istungid toimuvad iga kuu eelviimasel neljapäeval. Istungid on avalikud, neid võivad vallaelanikud külastada, infotähelepanu kohalt saab vallamajast. Toimunud koosolekute protokollidega saab tutvuda vallasekretäri juures.

Komisjonid

Revisjonikomisjon

- esimees Arno Kakk, liikmed Urmas Hallap, Ainar Pöder.

Eelarve- ja majanduskomisjon

- esimees Andres Kelner, liikmed Vahur Tohver, Aivar Luts, Ülle Kallas, Jaak Kõiv.

Hariduse-, kultuuri- ja noorsookomisjon

- esimees Annika Ladva, liikmed Janis Kuk, Mari Rütli, Vaike Kottise, Hele-Mall Tärna, Irina Kruusla, Tiiu Leppikus.

Sotsiaal- ja tervishoiukomisjon

- esimees Urmas Kivirand, liikmed Tiia Urm, Vaike Meesak, Aavo Maat, Helju Küppar, Öie Pöder, Kersti Puksa.

Ettevõtluse- ja arengukomisjon

- esimees Avo Kruusla, liikmed Ainar Pöder, Mati Kongo, Rain Rekker, Priit Kask, Kalmer Lina.

Väljavõte Kanepi Vallavolikogu 17.11.2011 istungi nr 10 protokollist

Päevakord:

1. Põlgaste Lapsehoid majanduskulude ja õppevahendite kulude kehtestamine

Otsustati:

- kehtestada majandamiskulude katmiseks vanemate poolt kaetava osa määraks 6,39 eurot kuus lapse kohta; - kehtestada õppevahendite kulude suuruseks 3,83 eurot kuus.

2. Volikogu 23.09.2010 määruse nr 16 paragrahv 10 lõike 1 muutmise

Otsustati:

- gümnaasiumi hoolekogu esindajate volitused kehtivad kolm aastat; - lasteaia hoolekogu esindajate volitused kehtivad üks aasta.

3. Kinnistu Mõisapark võõrandamiseks loa taotlemine Otsustati: taotleda keskkonnaministrilt nõusolek kinnistu Mõisapark võõrandamiseks eelläbirääkimistega pakumise korras

4. Valla Aukodaniku ja Aasta Tegija määramine

Otsustati: määrata Kanepi Valla Aukodanikuks Vahur Tohver ning Aasta Tegijaks Kristel ja Urmas Kivirand

5. Valla arengukava tegevuskava aastateks 2012-2016 kinnitamine

6. Loa andmine laenu võtmiseks Otsustati: küsimust arutada järgmisel volikogu istungil

7. Peremeheta ehitise hõivamise algatamine (Hantsu kinnistu) ja maa munitsipaalomandisse taotlemine

Otsustati: algatada Soodoma külas peremeheta ehitise (Hantsu talu) hõivamist ja taotleda elamu alune ja teenindav maa munitsipaalomandisse.

8. Vapra kinnistu võõrandamisest

Otsustati: võõrandada suulise enampakkumise korras kinnistu VAPRA alghinnaga 13 000 eurot. Vallavalitsusel avaldada kinnistu müügikuulutus kinnisvara portaalil.

Volikogu istungi materjalidega saab tutvuda valla kantseleis, raamatukogudes ja dokumendiregistris AMPHORA aadressil: www.kanepi.ee Väljavõtte koostas vallasekretär ÖIE PÖDER

Küsimustele vastab Vallavolikogu liige Mati Kongo

Mitmendat koosseisu olete valitud volikogusse?

Olen Kanepi vallavolikogu liige alates 2009. aasta oktoobrist, olin volikogu liige ka üleelmisel valimis perioodil. Siinkohal tahan tänada kõiki häid inimesi, kes mind usaldasid ja valimistel toetasid. Volikogu liikmena tahan igati kaasa aidata Kanepi valla arengule ja vastu võtta otsuseid, mis muudavad vallarahva elu paremaks.

Kus töotate igapäevaselt ja milliseid ülesandeid täidate volikogus?

Volikogus olen ettevõtluse ja arengukomisjoni liige. Kuna minu põhitöök on talupidamine Kuuba talus, siis on ettevõtlusega seotud probleemid küllalt tuttavad ja südame lähedased. Kuuba talu kasvatab teravilja ja rapsi 300 hek-

taril, lisaks on veel seakasvatust ja vaarikaistandust.

Milliseid olulisi küsimusi olete arutanud volikogus ja milline on Teie seisukoht neis küsimustes?

Volikogu liikmena olen toetanud Soodoma külakeskuse renoveerimist ja laululava ehitamist, Kanepisse kaugtöökeskuse rajamist, Põlgaste lasteaia laiendamist. Tänu sõnad valla arendusõuniku Enn Ruusmaale, kes on erinevatest toetusfondidest taotlenud rahalisi vahendeid, mille kaasabil on mitmedki projektid ellu viidud.

Millisena näete Kanepi valda 20 aasta pärast? Mida on selleks vaja?

Tulevikule mõeldes soovin, et Kanepis säiliks gümnaasium, et lasteaias jätkuks kõigile soovijatele kohti. Toetan uue noor-

te- ja perekeskuse rajamist. Ettevõtluse edendamiseks on vaja, et valla teedevõrk oleks toimuvaba. Ei meeldi ju kellelegi, kui suvel kogu õu on pidevalt tolmus täis ja auklikul teel saab auto lõhutud.

Põlgaste hooldekodu vajab laiendamist, et jätkuks kohti kõigile abivajajatele ja eakad saaksid rahuldavalt oma vanaduspäevi veeta. Soovin kogu vallarahva, vallavalitsuse ja volikogu koostööd. Volikogu liikmena ootan vallaelanike ettepanekuid, et neid siis volikogus arutluseks võtta ja võimalusel ellu viia.

Kuna tänavu täitub 20 aastat valla taasmoodustamisest, siis kutsun vallaelanikke 17. detsembril toimuvale pidulikule aastapäeva tähistamisele.

Meeldivat koostööd kõigile! Küsimusi esitas TIU LEPPIKUS

Kanepi Gümnaasiumi areng 20 aasta jooksul

1991. aastal tulid muutused ka kooliellu, koolis hakkas kehtima uus õppekava. Oli kujunenud olukord, kus õppekava oli uus, kuid uusi õpikuid ei suutnud riik koolidele nii kiiresti tagada, need oli vaja veel kirjutada, toimetada, trükkida.

Alustasime õppekava elluviimist ilma õpikute ja töövihikuteta – õpetajad otsisid kokku materjalid ja tunnis õpilased konsepteerisid, luues ise endale õppematerjalid. Ei olnud arvuteid ega paljundusmasinat, õpetajatel polnud ka trükimasinaid, et materjale paljundada. See aeg oli õpetajale loov aeg, kus tuli ise leida teemad, kasutada üksikuid kõlblikke raamatuid ja enda ülikooliaegseid konsepte, sest 350 õpilast vajasis õpetamist.

Uued õpikud ja õppematerjalid hakkasid aasta-aastalt kooli jõudma, järk-järgult tulid seadused ja määrused.

1996. aastal toimusid esimesed nn. prooviriigeksamid, millest Kanepi kool osa võttis ning aastal 1998 hakkas üleriigilisel toimima täies

mahus riigieksamite süsteem.

Muudatusi kooliellu tuli igal ajal: 1990/1991 õppeaastal oli meie kooli õpilane esimest korda aasta vahetusõpilasena Soomes, kooliga hakkasid kontakti otsima meie kooli rajaja Johann Philipp von Rothi järeltulijad. Kooli jõudsid esimesed arvutid ja õppekavasse ilmusid arvutiõpetus, soome keel, majandusõpetus, kristlik eetika; kujunesid välja uued noorteorganisatsioonid: ELO, kodutütred ja noorkotkad. 1997. aastast sai kesk-koolist Kanepi Gümnaasium.

Hakkasime osalema rahvusvahelistes paljudes projektides: Omanäoline Kool - 2, Eesti Kooli Kvaliteedikool, Hea Algus, Koolijuhtimine XXI sajandil, Kvaliteet hariduses, ÖKVA, Tiigrihüpe, looduslaagrid, terviseedenduslik kool. Kõigi projektide tulemusena toimus kiire kooliareenduslik tegevus ja nendes uuendustes olime esimestes seas, nii näiteks rakendati meil kooli sisehindamine, kvaliteedijuhtimise põhiprintsiibid, aastaraamatud, arenguvestlused õpilaste ja personaliga, rahuloluküsitlused, kevad-arvestuste süsteem, e-õpe, gümnaasiumi uus õppekava, külalislektorite esinemine. Aastaid on meil õppekavas majandusõpetus ja riigi-

kaitseõpetus, karjääriõpetus, korraldame looduslaagreed. Traditsiooniliseks on saanud direktiooni vastuvõtt õppeaasta jooksul silmapaistnud õpilastele. Aastate jooksul esinesime edukalt Koolitantsu festivalil. Meil on kooli muuseum, kooli 200. juubeliks saime uue logo, lipu ja hünni.

Kanepi vald on oma kooli hästi toetanud, leidnud võimalusi parandada õpikeskkonda. Nii on aastate jooksul vahetatud välja koolimaja aknad, katus, on soojustatud välisseinad, kooli rõivistusi asemel on õpilastel isiklikud kapid, rekonstrueeritud tualettruumid, koolimaja siseõu, köök ja söökla, õpetajate tuba, arvuti-klass. Kool on varustatud tänapäevaste infotehnoloogiliste vahenditega: internetiühendus, koolisisene võrk, uuendatud arvutiklassi sisustus, kõikides klassiruumides on arvutid, eKool, SMART tahvlid, dataprojektorid, dokumendikaamera jm.

Täna kõiki, kes on kaasa aidanud jõu ja nõuga Kanepi Gümnaasiumi kujunemisel kaasaegse õpikeskkonnaga konkurentsivõimeliste haridust andvaks kooliks ning loodan, et järgmise 20 aasta jooksul muutub kool veelgi paremaks. MERIKE KASTE, Kanepi Gümnaasiumi direktor

Mis on muutunud 20 aastaga?

(väljavõte 9. klassi õpilase Alo Pullmanni uurimistööst)

20 aastat tagasi oli vana Tartu-Võru maantee ääres neli peamist toidupoodi: Mustajõe, Puskarus, Ihamarus ja Karilatsis. Toidukaupade valik oli väike ning kaup oli samuti vähe. Toidupooides müüdi peamiselt leiba, saia, piima, tangaineid ja maiustusi. Kui alkoholi hakati müüma, tõusis ka kaupluse läbimüük. Vene rubladest oli tol ajal puudus, kasutati tšekiraamatuid ja talonge, mille eest sai esmatarbekaupu, nagu pesupulber, suhkur, jahu, tikud ja seep. Talonge anti pereliikmete arvu järgi. Poes müüdav kohv oli peamiselt valmistatud viljast, kohviubade sisaldus selles oli väga väikene. Kui välismaist kohvi toodi kauplustesse, ei jätkunud sellest kõigile tahtjatele. Eriti oli hinnas lahustuv kohv. Öhtul kord nädalas, umbes kella poole viie paiku toodi kauplustesse ka liha ja vorsti; rahvas tuli järjekorda juba alates kella 12-st. Esimesed said tükikese vorsti, sülti ning viimased jäid peaaegu alati kõigest ilma.

Toiduõli tol ajal polnud eriti saadaval. Praeti peamiselt searasva või margariiniga. Kui välismaa toiduõli esmakordselt poodi toodi, oli see erinevalt Vene õlist teistsugune: läbipaistev, plastmasspudelil ja kõrvalmaitseta. Isegi Põlvast Tarbijate Ühistu kontoorist helistati ja küsiti, kas Puskaru poes veel sellist õli on, sest Põlvas oli kaup juba otsas. Maainimesed kasutasid praadimiseks searasva. „Dupla“ oli esimene kireva

pakendiga välismaa šokolaad, mis polettidele ilmus. Pulgakomm, mille sees oli näts, oli „ilmaime“. Pakendid välismaa kommidel ja küpsistel olid kirevad, pilkupüüdvad ja just see ahvatles inimesi neid ostma. Välismaa kilekotid olid samuti erilised, värvilised, mida väga ihaldati ja hoiti. Neid, millel oli välismaa bändi, näiteks „Boney-M“ pilt peal, hoiti veel erilise hoolega ning kasutati nii kaua kui võimalik.

Võrreldes maakauplustega olid linnade kaubamajad väga suured, kuid toidukaupu ei müüdnud seal üldse. Toidukaup müüdi ainult toidupooides. Leib maksis 12 või kallim 30 kopikat, võipakk 68 kopikat ja hapukoor üle 1 rubla. Hinnad olid aastast-aastasse stabiilsed. Kui hind muutus, siis kirjutasi sellest ajalehed ja räägiti raadios. Piima ja hapukoort müüdi klaaspudelites/purkides ning pudelid osteti pärast tagasi.

Riided olid odavad, värvalikutes olid hall, sinine ja must. Linnapilt oli ühekülgne. Riieetootjad olid „Sangar“ ja „Baltika“. Igapäevaselt kandis naised kitleid. Kui taheti häid riideid saada, siis lasti õmmelda rätsepa juures.

„Kommunaari“ jalanõud olid kõvad, kanged ja rasked. Igapäevane jalanõu oli kaloss, eriti maal. Koolis kanti vormiriideid: poistel sinised pluusid ja tumedad viigipüksid, tüdrukutel sinised pluusid ja tumedad seelikud. Teksapüksid olid haruldased, kuna see oli

välismaa kaup ning kui seda taheti saada, siis pidid inimesel olema head tutvused.

Kodus olid tavaliselt Snaike külmkapp, veekeetja, mustvalge televiisor. Erilised asjad olid vahliküpsitaja ja lauatelefon. Kellel omal telefoni polnud, see käis naabrite juures helistamas. Kraanivesi oli tol ajal vähestes majades, vett tuli kaevast ämbriga tuua. Prügi visati prügiaukudesse, mille inimesed ise kaevasid ja korras hoidsid. Mööbel oli enamasti tehtud vineerist või saepuruplaadist ning oli lakitud.

Maal elades sai naabritel liha, mune, piima osta. Peaaegu igas talus oli loomapidamine. Piimaauto käis külade piimapakkidelt piima võtmas ja kombinaati viimas.

Lehmad ja kanad said olla värskes õhus ja süüa naturaalselt toitu. Loomasaaduste kvaliteet oli kindlasti parem. Lehmad said värsket heina süüa.

Külakogukonna tunne oli tugev: heinatöid tehti koos, kartul pandi ja võeti üheskoos naabritega. Tähtpäevi tähistati rohkem. Võrreldes tollase ajaga elatakse praegu külas enamasti omaette, suheldakse vähem – see on tingitud ka sellest, et käiakse kodunt kaugemal tööl.

***

7. detsembril kell 9.25 kooli saalis valla 20. aastapäevale pühendatud õpilaste uurimistöde konverents "Mis on muutunud 20 aastaga?"

Saagem tuttavaks

Riina Reest

Kanepi lasteaia direktor

Milline on Sinu taust enne Kanepi lasteaia direktorina tööle asumist?

Olen lõpetanud Tartu Ülikooli eripedagoogika osakonna, olen eripedagoog. Aktiivselt olen lastega töötanud alates 1997. aastast. Alustasin Tiisi lastekodus, kus olin poiste pere vanemkasvataja, seejärel asusin tööle Põlgaste Lasteaed-Algkooli klassiõpetajana ja eripedagoogina. Peale Põlgaste Algkooli sulgemist sai minu töökohaks Vana-Antsla Kutsekeskkool, asusin õpetama toimetulekuõppel õppivaid noori. Põhitöö kõrvalt olen kolm aastat töötanud Saverna ja Põlgaste lasteaias eripedagoog-logopeedina. Just see kokkupuude lasteaegade

tööga andis julguse uude ametisse kandideerimiseks ja osutusin komisjoni poolt sellele kohale valituks.

Mida pead oluliseks lasteaia töös?

Lasteaia töös on kõige olulisem tagada lastele hea ja turvaline keskkond, pean tähtsaks tihedat koostööd lasteaia ja lapsevanemate vahel, sõbralikku ja koostöövalmis meeskonda. Kõik need on lasteaia töös väga olulised ja omavahel tihedalt seotud. Kui üks lüüdist on kasvõi hetkeks paigast ära, siis kannatab selle all kogu lasteaia töö.

Mida mudaksid Kanepi lasteaias?

Kõigepealt sooviksin Kanepi lasteaiale ümber ilusat ja

FOTO: Tiiu Leppikus

turvalist aeda. Soovin, et suuremad lapsed austaksid ja arvestaksid meie maja reeglitega ja hoiaksid seda samamoodi, kui meie väikesed lapsed.

Väiksemaid muudatusi on mõttes palju, kuid nendega tegelen igapäevatoos käigus. Kõigepealt soovin meeskonda sisse elada.

Riina Reestiga vestles TIULEPPIKUS

Intervjuu

Vallasekretär Õie Pöder

Vesteldes Kanepi valla kauaaegse vallasekretäri Õie Pöderiga oli tunne, et me astume samm-sammult läbi Kanepi valla 20-aastase ajaloo, mis on osa taasiseseisvunud Eesti kujunemisest meie tänaseks ühiskonnaks. Õie nimetas sündmusi lausa kuupäevalise täpsusega, kirjeldades kõike läbi oma nägemuse, aga kordagi rõhutamata oma panust nendesse muutustesse. Õie üheks huviks on Kanepi valla kroonika pidamine, kus fotodel on jäädvustunud enamus valla 20 aasta tähtsündmusi. Õie armastab oma tööd, oma kodukohta ja Kanepi valla inimesi.

FOTO: ERAKOGU

Traditsiooniline küsimus: missugustes koolides oled käinud? Kus oled töötanud?

Lõpetasin Kanepi keskkooli 1969. aastal, siis käisin Põlvas avatud ETKVL-i kaubanduskooli filiaalis ja seejärel töötasin 10 aastat Kanepis kaupluses müüjana. 10 aasta vältel püsis müüja palk muutumatuna – 62 rubla ja 50 kopikat. Töökoormus oli siis meeletu – kõik kaubad mida müüdi, kaaluti kohapeal ja hinnad tuli kokku arvutada arvelaalul. Tõsta tuli raskeid pudelikaste (kaupluses osteti tagasi igasugu taarat) ja lihakeresid tuli raiuda päevas oma kümnekond. Hiljem töötasin kindlustusagendina ja palk oli 180 rubla kuus, plaanitakse eest sain 50 rubla preemiat, siis ma tundsin, et olen väga rikas. Sellised olid siis numbrid ja mõtted.

Tookordne Kanepi Küla TSN TK esimees Ülo Leib tegi mulle ettepaneku hakata külanõukogus tööle kassapidajana ja 1. juulist 1991 asusingi ametisse, hiljem sai minust asjuri ja 1992. aasta 1. augustil tegi Ülo Leib ettepaneku hakata vallasekretäriks.

Eesti Põllumajanduse Juhitise Kõrgema Kooli juures Tartus avati esimene kohaliku omavalitsuse sekretäre koolitus, mille lõpetamisel sain ma sekretäri tunnustuse. 1995-1996 aastatel läbisin ma Eesti Haldusjuhtimise Instituudi juures valla- ja linnasekretäre kaheaastase täiendkoolituse, kus õppisin nii politoloogiat, maandust, sotsioloogiat, psühholoogiat, haldusjuhtimist kui ka õiguse aluseid. Kursusetööna valmisid Kanepi vallavalitsuse töötajate ametijuhendid.

Tallinna Haridusameti juures olin 1997-1998 koolitustel „Asjaajamise alused“. Kursusetööna tegin siis meie vallale asjaajamise korra, mille alusel ka täna korraldame dokumentimajandust vallas. Olen läbinud ka arhiivindusala koolituse. Eelmisel aastal siseministeriumi koolitusel saadud perekonnaseisusametniku tunnistus annab sünni ja surma registreerimise ning tõendite (endine sünni- või surmatunnistus) väljastamise õiguse. ATAK-i koolitustel olen õppinud eesti õigekeelt ja ametikirjade koostamist.

Minu ametikoht on selline, et pidevalt tuleb juurde õppida. Ja minu põhimõte on, et enne tuleb endale asi selgeks teha ja alles siis saab teistelt nõuda. Olen õnnelik, et mulle on võimaldatud ennast tööalaselt täiendada, selleks et ajaga kaasas käia ja oma ülesannete kõrgusel olla.

Mis on vallasekretäri tööülesanded?

Juhin vallakantseleid, annan kaasalkirju õigusaktidele, sündide ja surmade registreerimise, arhiivi pidamine, personalitöö, kodanike teenindamine, juriidiline nõustamine

(näiteks pärimisküsimused, töölepinguga seonduv), seaduste tundmine ja seaduste muudatuste jälgimine. Samuti tegelen vallasekretärina kirjavahetusega ja väljastan tõendeid. Põhitöö alla kuulub vallavalitsuse ja vallavolikogu istungite materjalide ettevalmistamine ja korraldan istungite protokollimist. Ka sotsiaaltöö kuulus aastaid sekretäri kohustuste hulka, kuni 1993. a. veebruaris võeti tööle hooldusõde, hiljem muudeti ametinimi sotsiaaltöötajaks.

Sel aastal, kui Sa tööle asusid, toimus külanõukogu muutmine vallaks, mis tõi kaasa terve rea järgnevaid seadusandlikke muudatusi.

Valla staatuse saamiseks tuli koostada oma kava valla arengust, millega tegelesid Ülo Leib, Olev Pärna ja kaasati ka jurist. Mäletan, et külanõukogu esimees Ülo Leib sõitis Tallinnasse kõik dokumendid kaasa, et taotleks endise külanõukogu asemele Kanepile valla staatust. Tagasi jõudes ütles ta lühidalt: „Käes!“ 19. detsembril 1991 loodi ametlikult Kanepi vald.

Juunis 1991 jõustus omandireformi aluste seadus, mille käigus hakati tagastama või kompenseerima õigusvastasel võõrandatud vara endistele omanikele või nende õigusjärglastele. Novembris 1991 jõustunud maareformiseaduse käigus hakati tagastama või kompenseerima endistele omanikele või nende õigusjärglastele õigusvastasel võõrandatud maad. Maareformiga hakkas tegelema tööle võetud maanõunik Aare Plato. 1. juulil 1992 jõustunud töölepinguseadus tõi kaasa palju tööd, tuli sõlmida töölepingud nii valla töötajate kui ka hallatavate asutuste töötajatega. 1. jaanuaril 1996 jõustus avaliku teenistuse seadus, mille tulemusena said vallamaja töötajatest ametnikud ja tuli pidama hakata ametniku teenistuslehte. Novembris 1994 hakati tegema täienduskandeid rahvakapitali obligatsiooniarvestuskartidele (EVP-d).

Trükkimasin oli tookord põhiline töövahend. Omandireformi jõustumisel tuli tihti puudu vastavate avalduste blankettidest, mida tuli pidevalt juurde trükkida. Trükkimine läbi kopeeripaberi neljas eksemplaris. Esimene arvuti jõudis vallamaja kantseelisse 1993. aastal ja arvutiõpet tegi Ülo Leiva poeg Toomas. Meil endil oli suur huvi arvuti kasutamise vastu ja palju omandasime iseõppimise teel.

Valla staatuse saamisega oli algul vallavanem ja volikogu esimees ühes isikus. Volikogud olid üldse uued asjad. 1993. aastal olid esimesed valimised, kus valiti volikogu ja volikogu esimees kolmeks aastaks. Vallavanema võis valida väljaspoolt volikogu. Nendest valimistest

FOTO: TIJU LEPPIKUS

saadik on Kanepi vallavanema ametis Aivar Luts. 2005. aastast alates valitakse volikogu 4 aastaks. Praegu on meil kuues volikogu koosseis 13 liikmega. Volikogu komisjonid on samad, lisandunud on ettevõtlus- ja arengukomisjon.

Rahvahetused koguni kaks korda?

Suur sündmus oli rahareform 20. juunil 1992. Krooni vahetamine toimus vallavanem ja vahetati ainult 1500 rubla inimese kohta. Meeles on vene rublade lugemine ja kottidesse panemine. Uued rahatähed olid väga libedad, nii tuli neid väga hoolikalt lugeda. 1. jaanuarist 2011 hakkas kehtima euro – see oli minu töötamise ajal juba teine rahareform. Õigusaktide ümberarvestused nõudsid palju ajakulu: dokumendid tuli esitada kahes väeringus – kroon ees ja euro taga. Ma olin ka Kanepi postkontoris esimene eurode vahetaja. Ootasime eurot hommikul kella kuuest kuni kella kümneni, kui saabus auto eurodega politsei saatel. Esimest eurot hoian alles.

Mida pead nende aastate jooksul suurimaks muutuseks Kanepi valla ja vallavalitsuse jaoks?

Vana vallamaja asus õigusvastasel võõrandatud majas ja meil tuli hakata sealt välja kolima. Äsja tööle asunud vallavanem Aivar Luts hakkas innukalt uut kohta otsima. Lõpuks sai lahenduse ambulatooriumi maja, kuhu ehitati peale teine korrus ja meie kolisime siia majja juunis 1997. Vallavalitsuse töötajate töötütingimused paranesid tunduvalt.

Minu arvates oli kõige tähtsam vallaelanike jaoks Otepää-Kanepi tee asfaltkatte alla saamine. Sellega seoses saime ilusa peatänavat ja kanalistsiooni majapidamistesse. Sellel aastal on hakatud projekteerima Tehnika, Nurme ja osa Weizenbergi tänavate vee- ja kanali-

satsioonisteme.

Sul on olnud võimalus töötada koos pikaajaliste omavalitsusjuhtide Ülo Leivaga ja Aivar Lutsuga.

Olen Ülo Leivale südamest tänulik, et ta tookord kutsus mind külavallitsusse tööle. Tegelikult tegime koostööd juba siis, kui ma töötasin kindlustusagendina. Tol ajal oli külanõukogu esimehel palju Põlvas käimisi ja tagasi tulles ütles Ülo alati: „Üks hea uudis ja üks halb uudis“. Ülemusena oli ta hooliv oma töötajate suhtes, kollektiiv oli sõbralik ja ühiselt tähistati tähtpäevi. Edastan praegugi Ülole tabeleid elanike kohta, millega ta ikka veel aktiivselt tegeleb.

Aivar Luts tuli vallavanemana tööle 1993. aasta valimiste järel. Aivar on heasüdamlik ja abivalmis. Ta on kindlasti andnud endast parima valla probleemide lahendamisele. Muutuvus ühiskonnas on väga oluline töötajate enesetäiendamise ja sellele on Aivar kindlasti kaasa aidanud. Pikaajaliste kolleegidena oleme hakkama saanud nii heas kui halvast.

Kanepi vald ei ole väga väike vald, aga missugused muutused on toimunud elanike arvus?

Minu tööle asudes 1991. aastal oli vallas 3300 elanikku ja tänase seisuga on 2700.

Elanike arvu vähenemise põhjused on mitmeid: pere- toonud lähivad ära, üliõpilased kirjutavad ennast välja, suremus suur ja sündimus väike. Aastate lõikes on toimunud stabiilne vähenemine. Sellel aastal on registreeritud 21 sündi ja 35 surma. Sünninud väikestest ilmakodanikest elavad mõned juba mujal.

Määrav on ka see, et töökohti ei ole. Majandite lagunemise tagajärjel (1993 märtsis lõpetas tegevuse Kanepi kolhoos, 1994 aprillis Kalevi kolhoos) algas töökohtade vähenemine. Tekkisid talud-

ettevõtjad, kus püüti oma pereliikmetega toime tulla ja lisatööjõu järele ei olnud suurt vajadust. Tööd alustasid paljud FIE-d. Ambulatooriumi asemele tekkis perearstikeskus. Vähenes Erastvere Hooldekodu patsientide ja töötajate arv. Hooldekodu üleminekul AS Eesti Hoolekandeteenused alla on personal veelgi vähenenud.

Loomulikult laekub meie valda ka kõrgepalgaliste inimeste tulumaksu, mitmed mujal töötavad inimesed on end meie valla elanike registrisse kandnud.

Sina oled Kanepi põline elanik. Miks on Kanepis hea elada?

Olen tõesti elupõline kanepilane, siin sündinud, koolis ja tööl käinud. Ei taha sugugi linna minna. Ma ei ole ka reisihiimuline. Ja nii mulle siin meeldibki: looduse poolest ilus ümbrus, järved, metsad; saab seel ja marjul käia. Elukeskkond on rahulik ja bussiliiklus suuremate linnadega väga hea.

Mida sulle meeldib teha?

Mulle on meeldinud suusata, rattaga sõita, ujumas käia. Nooremana tegelesin palju ise-tegevusega, laulupeod ja tantupeod on läbi käidud. Kahju, et tervislikel põhjustel ei saa enam kõike seda teha. Praegu lahendan hea meeleaga rist-sõnu, see hoiab meele ärksad.

Küpsetamiseks ei ole aega olnud, selle peale ütlen, et pidin tegema „mehiseid töid“. Aga mu lapsed küpsetavad selle eest väga maitsvaid hõrgutisi. Aias meeldib vaikselt noksitada, hästi hea tunne on, kui aed on korras.

Räägi oma perest ka.

Mul on 4 last: Maiga (40) on vene keele õpetaja ja elab Tartus, Anneli (37) lõpetas saksa-inglise keele õpetaja eriala ja omandas suulise tõlkemagistri kutse, töötab Tallinnas; Terje (34) omandas saksa-inglise kirjaliku tõlkemagistri kutse ja on samuti Tallinnas, aga Kadri (31) elab oma perega Rootsis. Lapselapsi on 4 (kolm tüdrukut ja üks poiss).

Kui lapsed olid väikesed, ega siis kerge ei olnud, püüdsin leida sellist tööd, mida sai laste kõrvalt teha, sest lapsepuhkus oli ainult 56 päeva, hiljem oli küll võimalik võtta üks aasta palgata puhkust. Kuid raha oli vaja ja nii tulingi müüja koha pealt ära ja töötasin 4 aastat kirjandjana ja seejärel 6 aastat kindlustusagendina. Mul endal ei olnud kahjuks võimalik kõrgharidust omandada, millest on mul väga kahju, püüdsin igati toetada oma laste õppimist.

Ise olen pärit kolhoosniku perest: ema põllutööline, hiljem lüpsja, isa ehitustööline. Sündisin Piigandi külas, elasime mõnda aega Sassi sovhoois ja hiljem tulid vanemad tagasi Kanepimaale Närpäa külla. Mina elasin alates 5. klassist tädi juures ja koolis käisin ka tädi juurest. Peres oli 5 last, suur soov oli keskkooli minna, kuid võimalusi ei olnud. Aga Kaare ema andis hoogu ja soovitas ikkagi minna ning andis selleks isegi kleidi. Noortele tahaks öelda, et õppige, õppige ja ärge kartke tööd. Kui tulebki alustada madalamast ametikohast ja saada väiksemat palka, siis saab alati ennast tubli tööga kõrgemale ülitada ja siis tunned elust mõnu, et oled raskustest võitu saanud.

Kas sulle meeldib Sinu töö?

Mõned on küsinud, et kuidas sa viitsid paberites tuhnida. Aga ma armastan oma tööd, teen seda veel praegugi innuga. Olen elava loomuga inimene, meeldib inimesi tähtpäevadel meeles pidada ja üllatusi korraldada. Meie kollektiiv on ka

tore, Elsa, Olevi, Aare ja Heliga olen 20 aastat koos töötanud. Õigusalast nõu annab mulle ja vallarahvale jurist Laine Kool aastast 1997.

Minu lisahuviks on Kanepi valla kroonika koostamine. Umbes 10 aastat olen püüdnud jäädvustada valla sündmusi, pildistan, kogun artikleid valla kohta, kirjutisi ajaloost, kirjastuste väljaandeid, vanu pilte. Mõte on jätta endast jälg selle kroonika näol valla arhiivi.

Minu töö ei ole ju ainult paberitöö, väga palju on inimestega suhtlemist, mis mulle meeldib. On ka igasuguseid kurioosuseid juhtumeid ette tulnud. Näiteks tuldi ükskord küsima elavale isikule fiktiivset surmatunnistust, ka kraami täis kilekott oli küsijal kaasas. Õnneks tabasin selle õigel ajal ära. Teine juhtum oli selline, et kodanik tungis vallamaja, pani koridoris mingi paberi põlema, siis läksin juurde ja olukord sai kuidagi lahendatud, olin nagu politseinik.

Väga rõõmuküllased on pidulikud „Titetrallid“, see on eelmisel aastal sündinud uute vallakodanike ja nende vanemate tunnustamine, mis toimub kevadpüha ajal ja millega tegin algust 2002 aastal. Vanematel on oma pisikesed kaasas. Alati on väike kontsert ja on kaetud laud, lapsed saavad mängida, kingituseks anname valla poolt meene. Sellised südamlukud üritused annavad jõudu igapäevatoeks. Vallarahvaga olen ikka hästi läbi saanud, igale poole oodatakse ja kutsutakse, olgu see siis külapäevad, taitlejate sünnipäevad, eakate jõulupeod või päevakeskuse koosviibimised.

10 aastat olen Kanepi valla kevadlaatu korraldanud. Mis Sa arvad valdade liitmisest, mis on Sinu tulevikumõtted Kanepi vallaga seoses?

Tänase seisuga ma ei poolda väga suurt valda, 3000 elanikku on täitsa piisav, valla-töötajal on ülevaade, näeb kitsaskohti ja suudab abivajajaid aidata. Arvan, et tänasel päeval on Kanepi vald hästi toimiv ja jätkusuutlik.

Kindan väga haridust ja seepärast soovin, et Kanepi gümnaasium säiliks. Et Kanepis oleks ikka aktiivne seltsielu, et pensionärid ei jääks kodusesse ükski, vaid tuleks seltsimajja tegutseda. Et kodudes säiliks kauni Eesti kodu ideaal, oma ümbruse korrashoiu soov. Meil on vallas palju ilusaid kodusid, hästi korras hoitud ja omapäraste lahendustega. Läbi Ilusa Kodu konkursi oleme neid tutvustanud ja tunnustanud. Soovin, et inimesed oleksid rõõmsad, lõbusad, et toimiks omavaheiline mõistmine ja hea läbisaamine.

Meie, vanemad tegijad, anname teatepulga noortele üle ja eks nemad otsustavad, mis suunas liikuda. Ikka ülespoole, nii nagu Kanepi kiriku aotäht suunda näitab, üles tähtede poole!

Noortele panen südamele hoida ilusat Kanepit ja jätkata siinset elu. Oleks tore, kui noored suudaksid enam kui sada aastat tagasi alguse saanud Kanepi vaimu üles leida ja seda hoida. Mõelge Kanepi jaoks sobilik tunnuslause! Ja tulge Kanepisse tagasi, sest Kanepi on parim koht elamiseks!

Vestles MERIKE LUTS

Kolleeg Olev Pärna lisis Õie kohta: Õie on väga töökas ja kohusetundlik. Väga palju on tulnud tal töö käigus õppida, eriti seadusandlust, mis pidevalt muutub. Kolleegide suhtes on ta tähelepanelik ja mõistev, tema teab Kanepi vallast peaaegu kõike.”

1999 - Mis peaks Kanepi vallas teisiti olema?

Kanepi Gümnaasiumi noored soovivad:

- * Noortele võiks rohkem spordiüritusi olla.
- * Noortele võiks jõusaal olla, ka ujula ja mõni koht, kus pinksi või piljardit saaks mängida, mõni noortekeskus näiteks või diskoteek, mis esialgu nädalavahetustel töötaks.
- * Kultuuriüritusi peaks olema rohkem, kuid diskodel peaks olema suurem turvamine.
- * Kino võiks iga nädal või vähemalt korra kuus olla.
- * Kirikuüksed võiksid lahti olla, et inimene oma vabal tahtel saaks palvetamas käia.
- * Kanepis on vähe politseid näha, joodikuid kakerdab alevi vahel palju. Ei julge õhtul pimedas pooldi minna.
- * Noortele ei tohiks alkoholi- ja tubakatootide müüa, ka salaviin peaks kaduma.
- * Soodustada maksudega ettevõtluse arengut, et ei oleks nii palju töötuid alevi peal sihitult ringi liikumas. Võiks olla tootmisega tegelev ettevõtte, mõni väiksem tehnikas näiteks.
- * Arsti vastuvõtuaeg peaks pikem olema, et ei peaks tundide ajast käima.
- * Apteek kauem avatud.
- * Tänavavalgustus alevis sageli ei põle, võiks ikka õhtuti ja öösel põleda.
- * Rahaautomaati läheb sageli vaja, sest igas poes ei saa kaardiga maksta.
- * Vana bussijaam on väga räpane koht, peaks rutem korda tegema. Seal sees võiks baar või kohvik olla, kus midagi sooja süüa või juua saaks.
- * Pole kusagil oma ihuhädasid ajada, kui pikalt bussisõidult tuled.
- * Pole ka teateid busside sõiduaegadega.
- * Bussiühendus peaks olema tihedam maakonnakeskusega ning samuti valla sisene transport, et väiksemad lapsed ei peaks neli tundi koju sõitmist ootama. Koolivaheaegadel ei saa inimesed küladest üldse liikuda.
- * Keskkonna reostamise eest peaks trahvima. Mõne ühismaja juures on prügikastide ümbrusse visatud igasugust rämpsu, mis juba lehkab. Mõnede suuremate ja paremate asjade jaoks võiks leida kohta, kus hädaabi vajajad võiksid selle ilma rahata endale viia. Prügimägi on ka üks kole koht meie vallas. Ka väiksemaid prügikaste peaks alevis olema.
- * Poes võiks rohkem raamatuid müüa, ka riidekaupu ja jalanõusid, et ei peaks alati linna sõitma, kui midagi vaja.
- * Raamatukogus peaks olema avalik internetipunkt.
- * Weizenbergi tänav, meie peatänav laiemaks! Ohtlik ja raske on kooli tulla. Üldse on tänavad väga auke täis. Peatänav ääres peaks kõik majad korda tegema.
- * Puhtus ja heakord jätab alevis soovida, pole ühtegi ilusat haljasala keset alevit.
- * Telefon on üliviletsa kvaliteediga, internet kodus praktiliselt läbi ei tule, kui telefongi üldse töötab, viimasel ajal rohkem streigib.

2006 - valla 15. aastapäeval rääkis vallavanem muutustest:

„Palju noorte esitatud ettepanekuid on tänaseks lahenduse leidnud. Juba välisel vaatlusel märkab Kanepis muutusi: vallamaja uus asukoht, ilus alevikeskus, valgustatud kirik ja tänavad, uue fassaadiga koolimaja ja lasteaed. Noored ei pea enam bussipeatuses aega veetma, vaid neil on ilusad ruumid noortekeskuses. Uue kultuurimaja projekt on valmis ja pärast ekspertiisi saab välja kuulutada riigihanke konkursi. Ka Põlgaste vanurite kodu projekt on valmis. Nende projektide maksumus selgub pärast ekspertiisi ja seejärel ka rahastamismudel“. Kahjuks kõik muudatused ei sõltu alati vallavalitsusest, aga oleme püüdnud järjepidevalt tegutseda.

2011 - Mida soovivad tänased koolinoored?

* Skateparki	* kino	* jõusaali
* kohvikut	* kaubanduskeskust ja söögikohta	* oma spordikeskust
* burgeri-kioskit	* bensiinijaama	* rallikooli
* bussiliiklust külaadesse,	* rohkem lasteaiakohti	* motoringi
* ujulat ja korraliku randa	* rohkem meelelahutust	* kardirada

Vallavanem vastab: Hea on teada, mida noored soovivad, mille poole püüelda.

Saagem tuttavaks

Marju Jalas

Kanepi Seltsimaja juhataja

tanud ülevallalisi perepäevi ja vastlapäevi korraldada. Olen lõpetanud Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia kultuurhariduse osakonnas.

Kanepi kultuurielu on traditsiooniderikas. Seltsimajas tegutsevad staažikad huviringid, entusiastlike juhendajate eestvedamisega. Nendes ringides osalevate inimeste energia, rõõm ja optimism annavad mullegi palju jõudu ja julgust Kanepi Seltsimajas tegevusi korraldades. Palju on toredaid ja tegusaid kodanikeühendusi. Loodan head koostööd kõigi Kanepi valla asustustega, algus selleks on juba tehtud.

Uuel aastal on plaanis lisaks juba käimasolevatele tegevustele alustada mitmete uutega ja nende hulgas peaks leiduma sobivaid erinevatele

Seltsimaja saab „uue kuue“.

sihtgruppidele. Läheneb ja paljud ümmargused tähtpäevad meie kultuurikalendris ja kindlasti saavad need ühiselt ja väärikalt tähistatud. Infot toimuva kohta on võimalik eelkõige saada Kanepi valla kodulehelt ürituste rubriigi alt, Kanepi Seltsimaja kodulehelt, seltsimaja teadetetahvliilt, tel 5816 3636, lisaks ka vallamaja stendiilt, kaupluste ja bussipeatuste juures väljakujunenud kohtadest.

On väga oluline, et oma mõtteid, soovide ja ettepanekuid avaldaksid kõik, kellele meie kodukoha kultuurielu südame lähedane ja tähtis on. Selleks on lisaks isiklikule suhtlemisele võimalus saata kirjalikke sõnumeid aadressile seltsimaja@kanepi.ee.

Aasta lõpuni on Kanepi Seltsimajas võimalik külastada Karksi-Nuia kunstniku Enno Alliku maastikumaalide näitust. Teiste hulgas on palju Kanepi vaateid, mis tehtud just meie koduvalla ümmarguse sünnipäeva puhul. Näitust saab vaadata E-N kella 14.00 kuni 18.00. Teistel aegadel kokkuleppel. Uuel aastal tulemas sama autori lillemaalide näitus.

Rõõmsate kohtumisteni Kanepi Seltsimajas ja kultuuri-sündmustel!

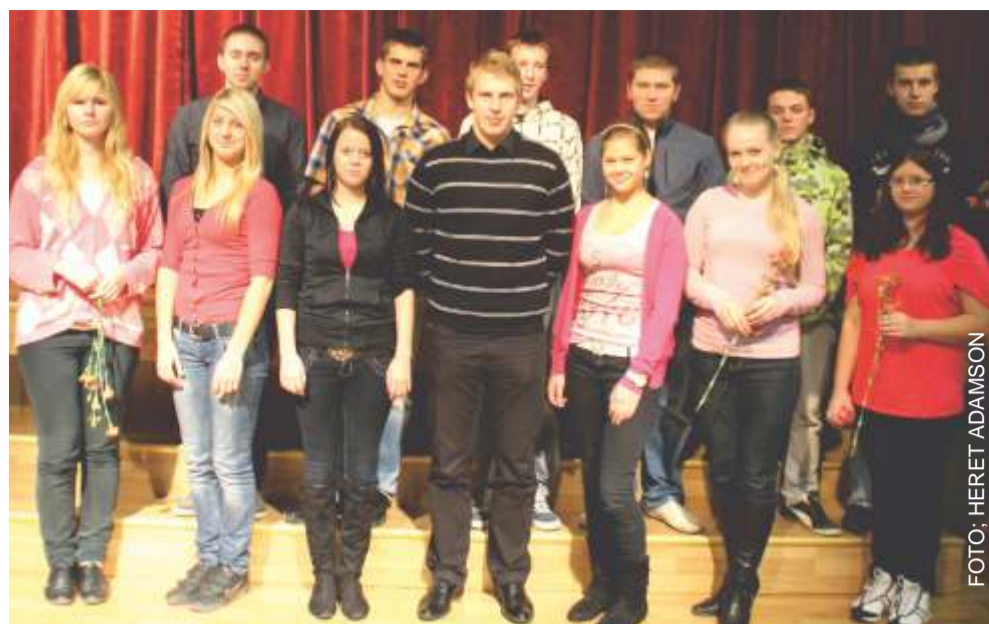

FOTO: HERET ADAMSON

Kanepi valla oma noortevolikogu

Pühapäeval, 27. novembril toimus Kanepi valla noorte üldkoosolek, kus valiti Kanepi valla 13 liikmeline noortevolikogu. Kandideerida said kõik Kanepi valla noored vanuses 14-26 eluaastat.

Valimised toimusid üldkoosoleku käigus, kus valijateks olid 7-26 aastased valla noored ja salajasel hääletusel valiti noortevolikogu.

Hääletugemise komisjon moodustati üldkoosolekul, selle koosseisu kuulusid esimees Kerli Kooram ja liikmed Marju Jalas, Siret Konsa, Kätlin Hani ja Erki Plato.

Kanepi valla noortevolikogu esimese koosseisu kuuluvad Algis Suurkivi, Allan Allas, Chris Liebert, Helene

Leht, Janar Tamm, Kaisa Kattai, Kristiina Liebert, Kristjan Rinne, Liisi Jalas, Lisanne Tamm, Mari Rütli, Tarmo Teder ja Tauri Oja. Tore on see, et liikmed on erinevatest Kanepi valla piirkondadest.

Pärast noorte üldkoosolekut toimunud noortevolikogu esimesel koosolekul valiti salajasel hääletamisel esimeheks Mari Rütli ja aseesimeheks Chris Liebert.

Noortevolikogu on vallavolikogu juures tegutsev nõuandev valla noorte esinduskogu.

Meie noortevolikogu on Põlvamaal esimene noorte ametlik osaluskogu kohaliku omavalitsuse juures.

Soovin noortevolikogule vallavolikogu poolset tuge ja

soosivat suhtumist. Noori kaasaates loome ja tagame olukorra, kus noored ainult ei kuule ega õpi demokraatiat ja kodanikuks olemist, vaid neil on reaalne võimalus tunda end ühiskonnas täisväärtusliku liikmena.

Rõõm oli tõdeda noortevolikogu loomise protsessis, et meil on olemas noored, kes on huvitatud ja soovivad kaasa rääkida neid puudutavates küsimustes ning valla arengus.

Tegutsemisrõõmu Kanepi valla noortevolikogule!

ANNIKA LADVA, Kanepi valla Noortekeskuse juhataja

Kanepi valla Aasta Tegijad 2011 on Kristel ja Urmas Kivirand

Kanepi valla käesoleva Aasta Tegijaks esitasime MTÜ Kooraste Küla Seltsi ja seltsi eestvedajad Kristel ja Urmas Kivirand, kes osutusid ka volikogu poolt valituks.

Kooraste Küla Seltsi tegevus on olnud viimastel aastatel väga aktiivne. Kahel eelneval aastal on olnud võimalik nautida kaunist muusikat Kooraste aiakontsertidel Kristeli ja Urmas koduaias. Need on olnud meeldivad suveõhtud. Väikestest tegudest saavad alguse suuremad ettevõtmised ja nii toimusid mitmed heakorraldused Kooraste Suurjärve ääres, puhastati mõisaagene kivitee, metsast veeti kohale mälestuskivi, toimus veel muudki tegevusi.

Kristel ja Urmas on suutnud oma ideede elluviimise kaasata päris suure seltskonna nii oma külast kui kaugemalt tegijaid. Juba aasta varem tuli mõte tähistada Kooraste esmamainimise 500. aastapäeva ja selleks algasid ka kohe ettevalmistused.

Käesoleva aasta 23. juulil toimus Koorastes mälestuskivi avamine, raamatu „Kooraste. Külakesi möödunud aegadest“ esitlus, Põlva muusikakooli ja prantsuse noorte viuldajate juba kolmas ühiskontsert Suurjärve kaldal, vaadati Kanepi Seltsimaja näiteringi esituses kohaliku külaelu ainetel Jan Rahmani poolt kirjutatud näidendit „Varetepalu“.

FOTO: MAANUS HASS

Kõik need üritused koos moodustasid kauni terviku. Aga erilisel tahame esile tuua raamatut Koorastest. Tuleb nõustuda Milvi Hirvlaane poolt öelduga raamatu esitlusest: „Väga vähe on neid külasid, kellel on õnn omada oma ajaloo raamatut“. Raamat on kaunitult kujundatud, seal leidub palju huvitavat materjali ning on avaldatud Kooraste kooli 211-aastane ajalugu. Külaseltsil on loodud interneti kodulehekülge www.kooraste.eu, tutvustamaks oma tegemisi.

MTÜ Kooraste Küla Seltsi tegevused näitavad oma küla kui suurepärase ja väga erilise ajaloo paika ja tõestavad, et elu ääremaal on elamist väärt ja seal elavad toredad inimesed.

Kui läheb hästi Kanepi valla küla, siis läheb hästi ka Kanepi valla. Valla näo kujundavad aktiivselt tegutsevad inimesed ning Kristel ja Urmas Kivirand vääriavad kindlasti Aasta Tegija tunnustust. Õnnitleme!

HILJA ja TEA SOOL, teasool@hotmail.ee

FOTOD: MAANUS HASS

Isadepäev Põlgaste lasteaias...

Reedel, erilisel kuupäeval 11.11.2011. tähistasime lasteaias isadepäeva. Ettevalmistused isadepäevaks algasid juba mitu nädalat varem, aga õige hoo said sisse reede hommikul: kaunistasime rühmaruumi laste joonistatud portreedega isadest, sättisime laud teistiti, et kõik lapsed saaksid oma isa kõrval lauas istuda, panime karaoke laskevalmis ja jäime külalisi ootama.

Koosviibimine algas tutvustava ülevaatega isadepäeva ajaloost ja tähtsusest. Sellele järgnes lasteaiaste kontsert isadele, kus esitati laule ja luuletusi isadest. Siis algas meisterdamise voor: esiteks tuli koos isaga pilt joonistada ja seejärel etteantud materjalist vigurvõileib valmis teha. Kui omatehtud võileib, kringel ja muud maiustused söödud, siis oli kord karaoke käes. Kui kõhud täis, siis ju issidel parem meel laulda. Igati võttis paberirulli, kus

oli laulu pealkiri, laps laulis koos isaga hästi tuntud lastelaulu. Et karaoke liiga pikaks ei veniks ja kõik oma järjekorda oodata jõuaks, siis lauldi kahe või kolme paarikesti koos.

Tore, et enamus isadid leidsid võimaluse isadepäeval lasteaeda koos oma lastega

pidupäeva tähistama tulla. Laste heameeleks said kõik isad suurepäraselt karaokega hakkama. Aitäh kõigile osalejatele!

EHA SÖÖT,
Põlgaste lasteaed

... ja Kanepi gümnaasiumis

FOTO: URMAS KIVIRAND

Isadepäeva puhul tulime kooli koos isaga ja läksime spordisaali. Seal oli palju huvitavaid võistlusi. Kõik isad pidid koos lastega takistusraja läbi käima ja pärast veel selle laste juhitud kinniseotud silmadega läbi tegema. Siis pidime veel nõõrist kaelkirjaku, tähekese, kuuse ja Eestimaa kaardi tegema. Pidime õhupalle täis puhuma ja paberist neli lennukit voltima ja need täpselt rõngasse viskama.

Saalist läksime veel klassi, meil oli matemaatika tund. Seal olid teiste isad ja minu isa tegi natuke nalja. Isadepäev oli nii lahe! Pühapäeval tähistasime kodus ka isadepäeva.

MARGE VESKEMAA,
3. klassi õpilane

Eesti vajab Teeme Ära jätkutalguid igal aastal

2008. aasta kevadel korjati Teeme Ära prügikoristus-talgutel üle Eestimaa kokku rohkem kui 10 000 mitmesuguseid jäätmeid. Sellegipoolest ei ole prügi loodusest ning koduõuedest otsa lõppenud: hinnanguliselt vedeleb teist samapalju maas, millest märkimisväärse osa äratoomise eest makstakse tootjale sulaselget raha.

Kahetsusväärset võib paljudest koduõuedest leida loodust risustavat vanarauda, vanu akusid, kodumasinaid ja muid jäätmeid, mille eest võib omanik lisaks ilusamale vaatepildile saada ka sadu eurosid raha. Kui veel kümnekond aastat tagasi maksti kokkuostust tonni vanametalli eest 10 eurot, siis praeguseks on hinnad kerkinud 200-250 euronitonnilt.

Kuidas hinnata, kas asi on kokkuostu toomist väärt? Kui magnet esemele külge hakkab, siis on kindlasti tegemist vanarauga, mille äratoomisel on lisaks esteetiliselt küljele ka rahaline väärtus. Värvilisi metalle nagu vask, tina, alumiinium, messing magnet ei võta, kuid need on oma värvi ja rooste puudumise tõttu hõlpsasti äratuntavad. Samuti paljud neist ilmastiku mõjul oksüdeeruvad, näiteks tina muutub halliks, vask roheliseks jne.

Metalleme kaalu hindamine koduste vahenditega on keerulisem. Kui jõuate asja

üles tõsta, võib see kaaluda 50-70 kilo, kui aga jõud peale ei hakka, on kaal enamasti juba 100 kilo ligi või enam. Metallitonn maksab täna 200-250 eurot, seega saab lihtsa korrutustehte alusel teada asja väärtuse.

Näiteks vana malmvann kaalub 80-90 kilo ning sõiduauto vrakk 1,2-2 tonni, traktor aga kuni 10 korda rohkem. Nii maksab sageli mõni sõitev vanema põlvkonna traktor vähem kui kokkuostus ainuüksi vanametall, millest see masin koosneb. Aeda risustava vana autoromu äratoomine on isegi äärmiselt mõistlik ka seetõttu, et ilma ametlikku vanametalli vastuvõtupunkti tõendita ei saa seda autoregistrist kustutada. Autovraki ARKi hingekirja jätmise pole aga mõistlik juba seepärast, et kõigile registris olevatele sõidukitele kehtib liikluskindlustuskohustus sõltumata sellest, kas sõidukit kasutatakse või mitte. Selle kohustuse pikaajaline eiramine võib kaasa tuua kolmekordse kindlustusmaks nõude isegi sellisele masinale, millega tegelikult sõita ei saa.

Lisaks laiskusele on prügist vabanemine sageli jäänud teadmatuse taha. Sageli ei tooda erinevaid jäätmeid ära seetõttu, kuna arvatakse, et lisaks koristamisvõetavale küsitakse nende äraandmise eest veel ka raha. Kõige lihtsam näide on selline keskkonnale

üsna ohtlik asi nagu vana autoaku, mida tavapruugikasti kindlasti visata ei tohi. Kuna akud sisaldavad enamasti sellist väärtuslikku metalli nagu plii, saab tavalise 10-12 kilogrammi kaaluva autoaku eest kokkuostus 5 eurot, suurema ja raskema traktori või veoaki eest isegi rohkem.

Ei tasu karta, et metalli kokkuostu viimiseks peab omanik ise vabanema sellistest ohtlikest liadest nagu akus sisalduv hape ja muud vedelikud või autoromu olev kütus, õlid, pidurivedelik jne. Kõige sellega tegeleb juba jäätme-käitleja ning vajadusel tullakse appi suuremate esemete ära viimisele. Lisaks pakuvad näiteks Kuusakoski sõiduauto järelkäru tasuta kasutamise võimalust. Kui metallikola järelhaagisele laaditud, võib sinna koristustööde käigus tõsta ka autorehve, ehitusest järelejäänud puidukraami ning vanu elektroonikaseadmeid, mis samuti kogumispunktis tasuta vastu võetakse.

Kokkuvõttes saavad paljud koduõued kogu Eesti puhtamaks ning osa rämpsu eest makstakse omanikule ka raha vastupidiselt tavapruugilatele ja jäätmejaamadele, kus prahi tooja ise peab ilusama vaatepildi nimel oma kukrut kergitama.

MARKO KIPPA
AS Kuusakoski juhatuse liige

Põlgaste Maaelu Seltsi tegemistest lõppema hakkaval aastal

Aasta algas suure sündmusega Eestimaa elus – üleminek eurole. Nii oli meiega uue aasta vestlusteemaks sageli euro. Kui eurole üleminek ei tohtinud tuua kaasa hinnatõusu, siis targad firmad ometi alustasid hinnarallit ja jätkavad tänaseni. See mõjutab meie igapäevaelu ja tegevusi. Aasta algul panime paika terve aasta eeskursioonide ja ürituste ajad.

3. veebruaril oli meil Riigikogu XII koosseisu valimiste eelkohtumine erakonna Eestimaa Rahvaliid liikmekandidaatidega. Kohal olid Peeter Ernits, Arno Sild, Ülo Needo, Kalle Mälberg, neid saatis president Arnold Rüütel. Vestlesime elust maal, maaelu eelistest ja ka raskustest.

Tänu valla toetusele toimus meil kangakudumise koolitus. Koolitajaks oli Ene Miil Põlvast. Oli kanga üleskäärimise teoreetiline ja praktiline töö, kanga rakendus. Ene Miil oli kaasas kanga üleskäärimise vahend, mis meie seltsil veel puudub. Koolitusel omandasime uusi oskusi ja teadmisi. Nüüdseks oleme kudenud palju erinevaid vaipu. Vaibad on muutunud järjest huvitavamateks, oleme kasutanud riideid, lõnga, kardinaid jne. Peamine kuduja ja juhendaja on olnud Öie Lokk, kelle fantaasia ja uut ideedel pole piire.

Võtsime osa Soodoma külapäevast. Viisime sinna näitusele ka oma valmistatud käsitöid. Tutvusime vastremonditud külakeskuse ruumidega, osalesime õpitöös, kus valmistati ehteid. Palju oli osalemas lapsi. Külapäeval esines ka Põlgaste kultuurimaja rahvatantsurühm „Kullerkupp“, kus tantsivad mitmed meie seltsi liikmed.

Augusti algul toimus meil õppereis valla toetusel marsruudil: Jaaniraotu talu - Piusa liivakoopad - Värsk - Räpina. Reisist võttis osa 20 seltsi liiget koos pereliikmetega. Käisime Lasva veetornis, mis on muudetud muuseumiks, kus teisele korrusele läksime mööda klavertreppi, mis tegi igal astumisel vastavat heli.

Edasi suundusime vabariigis tuntud ja tunnustatud Jaaniraotu talu linnuparki.

Piusal käisime koobastiku looduskaitsealal. Piusa koobastik on Baltimaade suurim nahkhiirte talvitumispaik (kuni 3000 isendit). Silmarõõmu pakkus koobastetägune liivaväli.

Värskas tutvusime Värskas Talurahvamuseumiga. Giid

FOTO: MILVI KLAAR

tutvustas meile seto vanaaja käsitööd, talupidamises kasutatavaid tööriistu ja vaatasime ringi taluhoonetes. Lõunatähtsime kuulsas Seto Tsäimajas. Õpetajaid-pensionäre huvitas pedagoog Endel Pirni eestvedamisel 1960. aastal avatud Vabariiklik Õpetajate Täiendusinstituut, hilisema nimega VÕT-i Värskas Õppebaas. Praegu hoiab baasil silma peal Kalju Semjon. Käisime läbi kõik tuttavad rajad. Piilusime sisse barakkidesse, otsisime oma „tuba“. Meenutasime õppepäevi ja elu-olu barakkides, see oli suur elamus. Olid ju õppepäevad Värskas üks osa õpetajate suvest. Sellel baasil on veel teinigi ajalooline tähtsus, Värskas asus esimese Eesti Vabariigi ajal ratsarügemendi suvelaager. Huvitav on märkida, et seal olid ajateenijateks ka minu ja Ilme Rööpsoni isa. Kahjuks on see ajalooline koht jäänud saatuse hoolde – kõik on lagunemas.

Räpinas külastasime vana mõisaparki ja vaatasime Räpina Aianduskooli uut eurokasvuhoonet.

Septembri esimesel kooskäämise päeval oli meil kolimispäev. Laste arv lasteaias on kasvanud, mistõttu pidime seni meie kasutuses oleva ruumi vahetama teise vastu. Järgmisel korral oli meie väsimatu Öie juba asjad vajalikku paika pannud, meie uus ruum on suurem ja hubasem.

Septembri algul saime küllakutse Soodoma käsitööringilt. Oli tore ja sõbralik olemine. Kuulasime head muusikat, laulsime ja tantsisime. Kangakudumise huvilised jagasid üksteisele oma kogemusi. Aitäh toredate päeva eest!

Meie ring käib koos kord nädalas. Suvevaheajaga pol-

nud. Kuigi suvel suuremaid käsitöid ei tehtud, vahetati muljeid aiatöödest, degusteeriti valminud hoidiseid ja salateid, jagati retsepte ja oma kogemusi talvevarude valmistamiseks.

Paljud meie seltsi liikmed on jäänud üksikuks, siis on kooskäimine väga vajalik. Kui tervis ei luba enam käsitööd teha, saab teistega suhelda, millest üksikud inimesed suurt puudust tunnevad.

Kevadel jagasime üksteisele lille- ja maitsetaimi. Koos tähistame kõiki täht- ja sünnipäevi. Sünnipäevalaua katmisel tahab igati näidata midagi uut toitude valmistamisel, kaunistamisel ja serveerimisel.

Töödest on valminud kindad-sokid-sallid-mütsid, pontšod, nahatöödest karbid, kaaned, rahakotid, heegeldatud linikud, kootud vaibad jne.

Meie ringi juhendaja Öie toob igal nädalal vaatamiseks mõne uut moodi valmistatud eseme, mille valmistamist õpetab teistelegi.

Juba valmistume jõuludeks. Igal neljapäeval, pärast käsitööringi tööd ruttavad tantsijad kultuurimaja tantsuproovile ja lauljad laulma. Mõned aga raamatukokku uudiskirjandust laenutama.

Käsitöö juures vesteldakse sageli kirjandusest, poliitikast, analüüsitakse telesaateid. Seejärel tuleb nii mõnelgi korral koos kootud või heegeldatud esemed kodus uuesti teha.

Suur tänu teile Milvi, Öie ja kõik liikmed toredate koostöö eest!

Aitäh, Kanepi vallavalitsusele toetuse ja alati mõistva suhtumise eest eakatesse!

LUULE VALLI
Põlgaste Maaelu Seltsi liige

juuti kaks inimest tulesurmast

22. oktoobri varahommikul teatati elumaja tulekahjust Põlvamaal Mooste vallas Suurmeetsa külas. Esimene päästemeeskond jõudis kohale 12 minutiga, kuid hoone oli juba lausleekides. Päästjad said teada, et tulekahjust andis teada suitsuanduri häiresignaali, mis äratas kaks majas maganud elanikku, kes akna kaudu eluga välja pääsesid. Tulekahju tagajärjel hoone ja selle sisustus hävis. Päästetekuse menetlusinspektori hinnangul sai tulekahju alguse rikkast elektripliidi pistikus.

Aastal 2006. alustas Päästemeeskond suitsuandurite alast teavitustööd ning kolme aastaga vähenes tulesurmade arv 163 inimeselt 63 inimeseni.

Parimat sügist,
MAREK KIIK
Päästemeeskond

Suitsuandur päästab elu

Ole tähelepanelik oma eaka lähedase, sugulase või naabri suhtes ning aita teda suitsuanduri paigaldamisel ja patareid vahetusel. Eakamatel inimestel on paratamatult raskem suitsuandurit lakke paigaldada või selle patareid vahetada. Läheneval jõulua ajal saad nii näidata hoolivust või päästa isegi inimest.

Suitsuandurit on lihtne paigaldada ja kontrollida Hoolimata sellest, mis tulekahju põhjustab – hooletus suitsuanduril, hooletus lahtise tule kasutamisel, kütteseadmete rikked, hooletus toiduvalmistamisel või muu, sõltub suurema kahju ära hoidmine alati põlengu avastamise kiirusest. Suitsuandur annab esimestel minutitel märku üks-

kõik millisel põhjusel alguse saanud tulekahjust ja on seetõttu kiireim elupäästja. Eestis on kõige levinum suitsuandur, mis töötab patareidega ja mida on lihtne paigaldada. Juhtnööri seadme paigaldamiseks ja hooldamiseks leiad veebilehelt www.suitsuandurid.ee.

Samuti on lihtne kontrollida, kas suitsuandur on töökorras. Selleks vajuta mõneks sekundiks alla testnupp, mille järel töökorras suitsuandur annab piiksuva helisignaali. Patareid tühjenemisest annab seade märku üksikute harva kostvate piiksidega. Siis on viimane aeg poodi uue patareid järele minna. Suitsuanduri töökorras olekut soovitatav kontrollida kord nädalas.

Suitsuandur päästis hil-

200 aastat tagasi alustas Kanepis esimene tütarlaste käsitöökool

Vokk vuriseb, vuriseb, otsatult pikk on õhtu talvine...

Minu möödunud sajandi esimestel aastatel sündinud ema põlvkonna suurtest peredest pärinevatel talutüdrukutel oli tavaliselt hariduse piiriks kihelkonnakool ja hiljem perekonna eest hoolitsemise oskuste omandamine perenaiste seltside poolt korraldatud kursustel. Nende lapsepõlve sisustas õhtuti ema ja vanemate õdede vokivurin „tattninalambi“, selle kitsi valgusega petrooleumilambi valgusel. Ema süles uinuti vokivurina saatel ja ärgati hommikul sageli sama vurinaga. Need tütarlapsed, kelle sünniaastaks kirjutati juba Eesti Wabariigi aeg, need võisid perekonna toel saada tunduvalt parema hariduse, õppida ka käsitööõpetajaks, nagu seda olid näiteks Kooraste koolijuhataja tütar **Aaja Tabu**, **Heli Sikk-Raidla** ja ta õde **Luule Sikk-Ruuda** Erastverest või **Ilme Maad-Noorväli** Koorastest. Minu põlvkonna lapsed said samuti uinuda ema vokivurina saatel, kuid naiste käsitöökoolid ja kursused olid nõukogude võimu poolt likvideeritud.

200 aastat tagasi **12. detsembril 1811. aastal** astusid arglikult üle uue, nende jaoks loodud kooli läve meie esimad 8 põlvkonda tagasi. Tüdrukute samm oli arglik juba seepärast, et nad pärinesid vaestest peredest, kes ei olnud suutnud oma tütardele isegi kõige madalamat kooliharidust võimaldada. Sensatsiooniline oli see samm, sest sellist katset vaestele talutüdrukutele koos algharidusega käsitööoskusi anda polnud Eesti-ega Liivimaal enne olnud. Maa-konnakeskuses Võrus olid küll

aadli- ja kõrgemast seisusest neidude jaoks praost Rothi vennanaise Anna von Rothi ja tulevase maadeurija Ferdinand von Wrangelli tütarlaste instituudid, kuid need olid orienteeritud keelte, kultuuri ja käitumise õpetamisele.

Talud olid veel suures osas teoorjuse kohustusega mõisalt rendile saadud, elu sõltus mõisast. Talutüdrukud kaasati taluorjusse üsna varakult. Alustada tuli pere nooremate laste valvamisest, siis hane- või kana-karjas, hiljem seakarjas. Käsitööd alustati ema või vanaema vokivurina saatel takust nõõri kdrates või lõnga kerides. Sukakudumine sai selgeks enne kooliminekut. Nõue tütarlastele on läbi aegade olnud üks: **tüdruk peab virk ja viks, sõnakuulelik, korraarmastaja ning puhas olema**. Rohkem nõuti peres ikka tüdrukutel, kes sageli vastutasid ka vendade käitumise eest.

Kanepi kirikuõpetaja ja praost **Johann Philipp von Roth** oli hästi kursis oma perekonnas vajaminevate naiste oskustega, ta enda peres sirgus seitse tütar. Tal olid head õpetamise kogemused 7 aastat Kanepis edukalt töötanud poiste kihelkonnakoolist. Praosti otust asutada tütarlaste industriaal- ehk käsitöökool toetasid materiaalselt kiriku eesseisjad Ungern-Sternbergid. Mõisaomanikud lootsid tütarlaste koolitamisest saada haritumaid ja heade oskustega talutüdrukuid mõisateenijaks.

Ajalooarhiivis on säilinud praosti venna, Võru kreisi koolideinspektori Carl von Rothi kalligraafiline kiri Liivimaa kubermangu koolide direktorile Kanepi vaeste tütarlaste käsitöö ehk industriaalkooli asutamise kohta tema venna

praost Rothi poolt ja selle õppetöö algusest koos täpsema andmetega kooli õppekava ja korralduse kohta. See on oluline dokument, mille alusel avaldas ka Liivimaa superintendent K. G. Sonntag Liivimaa koolilehes /Livländische Schulblätter“ 1813. aastal kahte numbrit läbiva ülevaate Rothi poolt Kanepis asutatud koolidest.

Tütarlaste käsitöökoolis said 11-14 aastased tütarlapsed kolme aasta kestel prii ülalpidamise ja õpetust lugemises, usuõpetuses, kirikulaulude laulmises, käsitöös ja majapidamisoskustes. Opeaasta kestis 15. oktoobrist 15. aprillini. Seitsme aasta jooksul koolis õppinud 180 tütarlast käisid koolis kahe nädala kaupa. Nii ei tekkinud kodudes ka vastuseisu töökäte puudumise pärast. Kool sai mõisalt pool silda puid adramaa kohta, muu ülalpidamise katsid tütarlaste endi tehtud käsitööde müügist saadud tulud. Tütarlaste käsitööpingute hulka kuulusid kangakudumine, õlepunimine, õmblamine, hiljem ka raamatukõitmine. Esimesed õmblusmasinad tellis praost Saksamaalt ja Inglismaalt. Praost ei pidanud paljaks õlepunumist ise selgeks õppida Riias käsitöömeistri juures ja edasi õpetada seda tublile kohalikule naisele, kellest sai omakorda tüdrukute õpetaja. Kooli külastasid läbisõidul mitmed Tartu ülikooli professorid (K. F. Burdach, J. Krause, K. F. Parrot), kes koolitunde külastades jäid tüdrukute vaimse arenguga ja oskustega väga rahule.

Külvatud seeme langes viljakasse mulda. Korrutades kas või koolide tegutsemise aastate keskmised arvud lõpetanud õpilaste arvuga, saame terve

„nakatatud“ ja seda väärtustavaid talutüdrukuid ja edumeelseid taluperesid. Seetõttu ei ole raske leida põhjusi, miks Kanepi kihelkond kerkis eestlaste ärkamisajal rahvuslikus liikumises esiplaanile.

Kanepi kooli käsitöötraditsioon jätkub tänases Kanepi Gümnaasiumis. 1980. aastast töötab kõrgharidusega käsitööõpetaja **Ele Paltsep-Kõiv**. Enne teda on koolis olnud tublid käsitööõpetajad **Endla Viga-Haugas**, **Leeni Kuus**, **Elle Kaljuste**, **Helle Abel**, **Helmi Margusson**, **Eha Jõgi-Tarkus**, **Öie Küün-Harju**, **Lydia Akkel**. Huvitav nähtus oli esimene sõjajärgne koolidirektor **Linda Teder**, keda suure kitsekarja ja kitsevillast kudumise tõttu kitsetädiks kutsuti. Tema sai isegi maakondlikel nõupidamistel pideva kudumisvarraste liigutamise tõttu ülemustelt avaliku noomituse.

Käsitöökooli 200. aastapäeva puhul soovivad õne ja

õitsengut Kanepi koolile Kanepi kihelkonnast käsitööpisiku **Kanadasse** viinud ning sealse etnograafiaringi üks eestvedajaid 88-aastane **Salme Vesi**, Ameerikas Floridas Eesti käsitöökunsti edendanud ja näitustel propageerinud 85-aastane **Silvia Kirsimägi** ja meie Kanepi nimeka käsitöömeistri **Anna Leht-Sillaste** käsitöökunsti hoidnud tütar **Aino Saar New Yorgist**.

Edastan pidupäeva õnnesoovid ka Erastvere mõisa liini viimaselt esindajalt **Gerd von Ungern-Sternbergilt** ning **Almut** ja **Joachim von Ungern-Sternbergilt Saksamaalt**.

Tütarlaste käitöökooli rajamist 200 aasta eest oma kuulsas esivanema **Johann Philipp von Rothi** poolt peavad tema järelpõlvded suursaavutuseks Eesti haridusloos ja paluvad üle anda oma südamlikud õnnesoovid Kanepi Gümnaasiumile selle suure tähtpäeva puhul: suvel Kanepit külastanud Rothide perekon-

nanõukogu president **Klaus von Roth** ja **Heidrun Heinrich Saksamaalt**, Rothi stipendiumi väljaandjad **Karin von Roth** ja **Britt-Marie Harwe** ning nende Kanepiga sooje sidemeid hoidvate vendade **Ulf**, **Björn** ja **Gustav von Rothi** perekonnad **Rootsist**.

Alati saadab reipa tervituse Kanepi koolile juubelitähtpäevadeks 98-aastane kooli kasvandik **Aksel Mark** tütarde **Mai Mark-Beijer** ja **Tiina Mark-Berglundiga Rootsist**.

Jätkugu töökatele kätele virkust ja jagatagu heldelt teadmisi esivanemate käsitööoskustest Kanepis veel paljudele tütarlaste põlvkondadele. Osakem neid oskusi ka väärikalt hinnata.

MILVI HIRVLAANE

Teisipäeval, 13. detsembril kell 8.30 käsitöökooli 200. aastapäeva aktus ja konverents 13.-22. detsembril kell 8.30-17 avatud käsitöönäitus ja õpilaste joonistuste võistluse tööd "Kanepi - minu koduvald", info 797 6323.

Spordiuudised

Gümnaasiumi neid on maakonna meistrid jalgpallis

20. septembril mängiti Lootospargis Põlva maakonna koolide 10-12 klasside meistrivõistlused jalgpallis. Kanepi noortele oli turniir igati õnnestunud, 5 võistkonna seas tulid neid maakonna meistriteks, noormehed pidid leppima 6. kohaga. Teel medalini alistasid neid Rāpina ÜG 2:0, Põlva ÜG 2:0, Vārskā G 2:1 ja Põlva KK 5:0. Koosseis: Helene Leht, Heret Adamson, Helika Aigro, Kersti Veskemaa, Katrin Nemvalts, Sixtina Ladva, Jane Hiop, Eleri Pärna, Sandra Nukk (fotol). Noormehed olid sunnitud leppima napi kaotusega, suudeti üks viigipunkt välja võidelda. Mängud: Põlva KK 0:1, Põlva ÜG I 0:0, Vārskā 0:1, Põlva ÜG II 0:1 ja Rāpina ÜG 0:1. Koosseis: Janar Tamm, Marek Tamm, Tarmo Teder, Meelis Hõim, Enri Leht, Mattias Lail, Gerald Kivirand, Erki Plato, Ivor Turba.

7. ja 8. koht

22. september kogunesid taas Põlvas Lootospargis jalgpallurid. Seekord mängiti medalitele põhikooli vanuses. Kanepi noored esinesid igati korralikult ja tubliult. Poisid saavutasid 8. koha ja tüdrukud 7. koha. Poisid said alagrupis jagu Savernast 1:0, viiki mängiti Oravaga, kaotati hilisemale võitjale 0:5, ning samuti kaotati Rāpinalle 0:4. 7-8 koha mängus kaotati Vārskā Gümnaasiumi võistkonnale 1:2. Koosseis turniiril: Tanel Teder, Alvar Tedremägi, Kaspar Siiman, Egert Pärna, Kristjan Pärli, Marten Hallop, Mairo Lattik, Mark Kahar, Keimo Vaher. Tüdrukud ei lasknud vastaste pallil kordagi oma väravavõrku puutada, kuid vaatamata sellele oldi 7. kohal. Alagrupis lepitati vaid viikidega Orava, Viluste ja Põlva KK vastu. See, mis alagrupis teemata jäi, tehti ära kohamängudes. Tulemusega 1:0 alistati Saverna ja Ahja. Koosseis tur-

niiril: Astrid Ziugmann, Keili Aigro, Deivi Koppel, Viivika Veski, Mariscalle Kõrvel, Marie Rahel Lail, Cristelle Roos, Viivian Veski ja Katrin Vestrik.

Teatejooksude päev Tilsis

13. oktoobril toimus Tilsis staadionil ja Kõrbjärve ääres jooksuvõistlus. Võisteldi pendelteate- ja murdmaateatejooksus. Põhikooli võistkond oli pendelteatejooksus 5. kohal ja gümnaasiumi võistkond oli 6. kohal.

Murdmaateatejooksus: 4.-5. klass – 10. koht, 6.-7. klass – 7. koht, 8.-9. klass – 6. koht. Parima tulemuse saavutas gümnaasium, 10.-12. klass – 3. koht. Võistkond jooksis koosseis: **Jane Hiop, Helene Leht, Helena Kukk, Tarmo Teder, Meelis Hõim ja Mattias Lail**.

Rahvastepallilahingud Mesikäpa Hallis

10. novembril toimus Põlva maakonna meistrivõistlused 4-5 klassi rahvastepallis. Kanepi Gümnaasium saavutas tüdrukute arvestuses 8. koha ning poistes 10. koht.

Alagrupis kohtusid tüdrukud Orava, Mammaste ja Vārskā eakaaslastega ning pidid nende paremust tunnistama. Kohamängudes kaotati Vastse-Kuustele ning alistati Põlva ÜG II võistkond. Koosseis turniiril oli **Anne Veski, Katriin Arras, Riin Liin, Chätliin Kullo, Demi Vaarask, Monika Kattai, Anneli Lukats ja Ketlin Linder**.

Poisid kohtusid alagrupis Vārskā, Orava, Mammaste ja Vastse-Kuuste võistkondadega ning oldi sunnitud vastu võtma kaotused. Kohamängudes suudeti alistada Viluste ja kaotati

Põlva KK võistkonnale. Kokkuvõttes 10. koht. Koosseis oli **Laur Lilleoja, Tarmo Veskemaa, Sven Hallap, Risto Mäekink, Silver Hõist, Carlos-Mathias Vaher, Jaan Jalas ja Carlo Toomeoja**.

Käsi-pallipoiste 2. koht

17. novembril toimusid Põlva maakonna koolide meistrivõistlused minikäsi-pallis 4-5 klassile. Kanepi noored saavutasid 6 võistkonna seas 2. koha. Turniiril alistati Põlva KK, Orava ja Mammaste võistkonnad. Lepiti viiki Põlva ÜG II võistkonnaga. Ainuke kaotus saadi Põlva ÜG I võistkonna käest.

Koosseis turniiril: **Laur Lilleoja, Tarmo Veskemaa, Sven Hallap, Risto Mäekink, Silver Hõist, Carlos-Mathias Vaher, Kaarel Kaleva**.

Toimunud üritused

9. septembril Reipalt koolipinki, kui päeva alustuseks võimeldi ning äratati nii keha kui vaim.

23. september toimus Kanepi Gümnaasiumi traditsiooniline spordipäev, mis oli pühendatud ülemaailmsele südamepäevale propageerides liikumist ja sporditegemist värskes õhus. Läbi aitasid viia 12. klassi õpilased.

10.-13. oktoobril jooksid õpilased Jõksi järve ääres metsas. Kindla rajaga maastiku-jooks on samuti saamas traditsiooniks.

20. oktoobril oli taas tegevust täis Jõksi kaldaäär ja mets selle ümber. Seekord oli eesmärgiks mäng maastikul. Osalesid kõik Kanepi Gümnaasiumi klassid, väljaarvatud esimene kuni kolmas klass, kes mängisid ümber koolimaja.

10. novembril tähistati Isade-päeva. Koos oma lastega võisteldi erinevates osavusmängudes. Ning tunnise tegevuse naelaks oli võidu sikutamine. Kõieveos näitasid tulemust lapsed, kes isasid võitsid (neid oli ka rohkem :), kuid kui isadevägi kõie taha astus, siis polnud lastel enam võimalust.

16. novembril korraldas 10. klass kooli rahvastepalli-võistlused 1.-6.klasside õpilastele. Omavahel võistlesid 1.-3. ja 4.-6. klassid. Parimad olid kolmas ja viies klass.

Kanepi Spordiklubi osales karikaturniiril

13. novembril toimusid Lootospargis Põlva maakonna lahitud karikavõistlused jalgpallis. Kanepi SK nime all esines: **Gerret Kivirand, Gerald Kivirand, Janar Tamm,**

Mathias Lail, Raul Joosep Kartau, Margus Nemvalts, Marek Tamm, Tarmo Teder ja Mihkel Normet. Oma alagrupis saavutati tubli 2. koht, kuid see ei viinud edasi, et heidelda medalite pärast. Alagrupis alistati kindlalt Põlva käsi-palliklubi 2:0, kaotati hilisemale karika võitjale Kuperjanovi ÜJP-le 1:3. Viimane mäng Vārskā valla vastu lõppes 0:0 viigiga.

Tulemas:

29. novembril Põlva maakonna koolide MV 10.-12. kl. segavõrkpallis.

06. detsembril Põlva maakonna koolide MV 6.-9. kl. korvpallis.

MAIKEN KELDU ja MARGUS NEMVALTS, kehalise kasvatusõpetajad

Kanepi Streetball 2011

Ülekooliline spordipäev 23. septembril 2011

Õnnitleme juubilarid ja eakaid sünnipäevalisi!

Silmadesse soojust ja rõõmude värvi, südamele jõudu ja mõtetele lendu, eluteel astudes hoogu ja indu!

NOVEMBER	Valter Sults Erastvere küla 83	70	82
Pärja Kongo Koigera küla 96	Alfred Vesi Põlgaste küla	Maimu Märdin Kanepi alevik	Heino Kattai Erastvere küla
Veera Pöder Heisri küla 94	Laine Laan Kanepi alevik	DETSEMBER	Mart Saamen Kanepi alevik
Johannes Pöder Kanepi alevik 90	Evi Kattai Kanepi alevik 82	91	81
Linda Tagel Lauri küla 89	Eha Jõgi Kanepi alevik	Heino Kongo Peetrimõisa küla	Eldur Jõgi Kanepi alevik
Dagi Möttus Kanepi alevik 87	Kalju Lind Põlgaste küla 80	Leili Aavola Karste küla 86	Regnard Feigenbaum Sõreste küla
Keena Helekivi Kanepi alevik 86	Elvi Koppel Põlgaste küla	Elmar Errapart Erastvere küla 84	Heino Korts Koigera küla 80
Vilma Kurusk Põlgaste küla 85	Ellen-Armilda Põld Kanepi alevik	Salme Vilumets Erastvere küla	Lehte Kikerman Kaagna küla 75
Laine Lõo Rebaste küla 75	Helju-Armilde Jalajas Rebaste küla	Anna Tammsalu Varbuse küla	Alferd Enn Erastvere küla 70
Arnold Liivamägi Kaagna küla	Ülo Leib Kanepi alevik	Erika Kongo Karste küla 83	Aili Pettai Kaagvere küla
	Helju Püvi Soodoma küla	Aino Toom Erastvere küla	Miili Herbst Erastvere küla
		Floreida Tiisler Närapäa küla	Paul Paland Erastvere küla

Tugevat tervist ja jõudu kõikidele sünnipäevalistele!
Soovivad Kanepi vallavolikogu ja vallavalitsus

Vastsündinud
vallakodanikud

Kiirelt kasva ja harjuda püüa
iga maailma imega.
Elu ise sind endasse hüüab
uue ilusa nimega.

Kristel Akki Peetrimõisa küla
Jelizaveta Vesselina Magari küla
Kristjan Tamberg Soodoma küla
Liina Krosmann Erastvere küla
Arti Variksaar Kaagna küla

Õnnitleme vanemaid!

KULTUURIÜRITUSED Kanepis

Pühapäeval, 4. detsembril
kell 16.00 - 2. advendi
tähistamine Kanepi
jõulukuuse juures pargis.
Esineb Kanepi segakoor
Laupäeval, 10. detsembril -
Kanepi Seltsimajas Nais-
kodukaitse Põlva ring-
konna 14 aastapäeva
tähistamine.

Kell 16.00 - Ajalooteemaline
kõnekoosolek. Kell 20.00 -
Peoõhtu. Osalemine tasuta,
vajalik eelregistreerimine
hiljemalt 6. detsembriks
Korraldab Naiskodukaitse
Kanepi jaoskond
Info tel 5298430

Pühapäeval, 11. detsembril
kell 16.00 - 3. advendi
tähistamine Kanepi
jõulukuuse juures pargis.
Esinevad Kanepi line-
tantsijad.

Reedel, 16. detsembril kell
17.00 - Kanepi koduste
laste jõulupidu. Mõmmi Mai
ja Mõmmi Mari ootavad kõiki
koduseid mudilasi peole.
Päkapikukontor avatakse
kell 16.00. Info tel 58163636

Pühapäeval, 18. detsembril
kell 16.00 - 4. advendi
tähistamine Kanepi jõulu-
kuuse juures. Korraldab
Kanepi Jaani kogudus.
18. detsembril kell 17
Kanepi noortekeskuse
jõulukontsert Kanepi
Seltsimajas
21. detsembril kell 17
Kanepi Gümnaasiumi
jõulupidu kooli saalis
Laupäeval, 31. detsembril
südaööl Kanepi kesk-
väljakul aastalõpu ilu-
tulestik. Tantsuga uude
aastasse Kanepi seltsi-
majas kell 00.30.
Info tel 5816 3636

KULTUURIÜRITUSED Põlgastes

11. detsembril kell 12.00 Paik-
konna pensionäride
jõulupidu. Täpsem info
Helju Telling 797 0856
Kell 13.30 Heategevuslik
jõuluoksjon
Kell 15.00 Haaslava mees-
koori kontsert
20. detsembril kell 12.00 Paik-
konna koduste mudilaste
jõulupidu. Jõuluvana
kontor avatakse kell 11.00
30. detsembril kell 21.00
Aastalõupidu.
Väike kontsert ansambliit
Viska Viit. Tantsuks
mängivad Lihtsad Poisid.
Pääse eelmüügist 3 eurot,
kohapeal 5 eurot.

JÕULUTURG

**KANEPI SELTSIMAJAS
PÜHAPÄEVAL,
11. DETSEMBRIL KELL
10.00**

**KAUPLEMA OODATUD
KASITÖÖLISED JA JÕULUKAUPMEHED
MÕNUSAT ADVENDIMEELEOLU
LÕOVAD TANTSIJAD:
KANAPAA KEERUTAJAD JA
VUNKRATAS
JÕULURÕÖMU KÕIGILE!
INFO: 58163636**

KANEPI VALD 20

Head Kanepi valla elanikud
ja sõbrad!

**Olete oodatud tähistama
Kanepi valla juubelit
17. detsembril
Kanepi Gümnaasiumis
Algusega kell 18.00**

Pidulik vastuvõtt
Esineb Kanepi segakoor
Kanepi vallavanema ettekanne:
20 aastat Kanepi valda
Tunnustamine ja autasustamine
Avatud näitused
Pidulik tantsuõhtu ansambliga
Vana kallim
Üllatusesinejad!
Avatud puhvet
Bussi soovijatel palume võtta ühendust.
Info tel
797 6311, 797 7593

Õnnitleme!

Aili Pettai 70

Aili on väga lihtne ja teistest hooliv inimene, tal on alati aega kuulata ja temalt saab häid nõuandeid. Tal jätkub tähelepanelikkust ja häid sõnu nii lastele kui ka vanematele. Ambulatooriumis töötades ei teinud ta vahet, kas abi saamiseks pöördus tema juurde kolhoosi esimees või lihttööline, kas oli tööaeg või mitte, abi said temalt kõik ühtemoodi.

Viimastel aastatel tegeleb Aili aktiivselt Kaagvere-Karste Külaseltsis. Külatare juures toimuvad igal kuul sünnipäevade ja muude tähtpäevade tähistamised. Kokkusaamiste eestvedajaks on Aili, kes helistab ja uurib, kas tervis lubab kohale tulla.

Soovime Ailile head tervist ja ettevõtlikkust paljudeks aastateks!

KAAGVERE-KARSTE KÜLASELTSILIIKMED

**PÜHAPÄEVAL
18. DETSEMBRIL
KELL 17:00**

KANEPI SELTSIMAJAS
kogupeere jõuluüritus

**ÜKSINDA
KODU**

KANEPI NOORTEKESKUSE
DRAAMASTUUDIO ESITUSES
SISSEPÄÄS KÕIGILE TASUTA!

INFO TEL: 58 16 36 36

JÕULUPEOD Kanepi lasteaias

Sõimerühm ehk "Jõmmu"
15.12 kell 15.00 lasteaias.
Noorem rühm ehk "Sipsik"
15.12 kell 16.00 lasteaias.
Vanem rühm ehk "Naksitrallid" 10.12. kell 15.00
Pokumaal.

JÕULUAEG Kanepi kirikus

18. detsembril kell 16.00
jõululugu lastele laste ja
lauljate esituses.
24. detsembril kell 17.00 Püha
Jõuluõhtu liturgiline
jumalateenistus.
25. detsembril kell 10.30 Kristuse
sünnimise püha jumalateenistus
armulauaga.
26. detsembril kell 10.30 2. jõulu-
püha jumalateenistus
31. detsembril kell 16.00 vana-
aasta jumalateenistus
armulauaga.
31. detsembril kell 23.40
aastavahetuse palvus
1. jaan. kell 10.30
uusaasta jumalateenistus
armulauaga.
MARGIT LAIL,
Kanepi koguduse õpetaja

RAAMATUKOGUD ootavad lugejaid

Erastvere raamatukogu

Soodoma külas. Avatud: E, T 10-17 ja K 11-18
erastvere.raamatukogu@kanepi.ee
Info tel 797 3460, Tiiu Ziugmann

Kanepi raamatukogu

Turu 6, Kanepi alevik
Avatud: 01. okt-01. maini E, T, R 9-17, K, N 10-18,
lõuna 12.30-13.00

iga kuu viimane reede Sisetööpäev

Info tel 797 6302 Heli Adamson

kanepi.raamatukogu@kanepi.ee

Põlgaste raamatukogu

Põlgaste külas

Avatud: E - R 8.30-16

Info tel. 797 3488 Irina Kruusla

polgaste.raamatukogu@kanepi.ee

MÄLESTAME

Meeli Ratasepp
14.02.1918-30.09.2011
Põlgaste küla
Asta-Allide Kikas
29.01.1933-13.10.2011
Karste küla
Kaja Kerner
08.05.1923-30.10.2011
Põlgaste küla

Jüri-Mati Hanni
14.09.1940-31.10.2011
Põlgaste küla
Leili Hiir
05.02.1934-04.11.2011
Kanepi alevik
Vambola Pödder
20.05.1943-09.11.2011
Heisri küla

Aime Mürsepp
24.12.1933-12.11.2011
Erastvere küla
Miralda-Vilhelmine Sindi
09.04.1925-15.11.2011
Erastvere küla
Maria Kübar
15.07.1928-23.11.2011
Kanepi alevik

Erastveres

E-L 11-17
P suletud

Toitlustamine
Peolauad
Peielauad
Ruumide rent

Info ja broneerimine
tel 797 3325 või 520 1139

Kanepi Teataja

Kanepi vallavalitsuse ja volikogu ajaleht. Toimetuse aadress: Turu 2, Kanepi, 63101 Põlvamaa.

Koostaja: Tiiu Leppikus, tel 797 6312, 797 6323, kanepi.teataja@gmail.com. Täna kõiki kaastööde eest!

Vallavalitsuse ja volikogu teated: Öie Pöder, sünnipäevad, sünnid ja mälestamised: Heli Kakk. Küljendaja: Kuhjakurv OÜ. Trükk: Paar OÜ